Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1938 СЕНТЯБРЬ 23 ЧИСЛО 220(5033) №

ЧĂВАШ КОММУНĔ

21-мĕш çул тухать ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн хаçачĕ Шĕр №-рĕ 10 пус

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати.

ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, ред. заместительĕн—3—97, редакци секретарĕн—4—40, парти пурнăç пайĕн—0—85, йăлăхçăлăх пайĕн—4 — 97, советсен пайĕн—0—88, промышленнăç пайĕн—7—97, йăлкорсен пайĕн—2—30, дежурнăйĕн — 6—23.

Колхозсенчи тĕрĕс пусуçавăнăшсемшĕн

Йăлта колхоз стройĕ çентерни пĕтĕм тĕштырасен тухăçлăхне ӳстерме ирлеç условисене туса пачĕ. Çавăнпа колхозсен пуваланăхне пур ченчен те ӳстерме тата колхозниксене пуйăн пурнăçна пуйăнмăш маçсем пулчĕç. Чăваш республикинчи колхозсене емерлехех тата тулевсер уса курма 90 процент витĕрах акмалли çере государствăн актине çиреплетесе панă.

Халăх тăшманесем, троцкисла-бухăринла, буржуала-национализла фашисла бандитсем колхозсенче терес пусуçавăнăше тавассине пĕтерес ĕмĕтпе тăшăрах, çавăнпа колхозсенче те пусуçавăнăшне патрăштарса пынă. Самихран, Елĕк районĕнче 1929—1930-мĕш çулсенче пур колхозсенче те кураксем акса тавакан пусуçавăнăше туна пулнă. 1933 çулта Çĕрĕç Халăх Комиссарачĕ кураксем акса тавакан пусуçавăнăшне кураксем акса тăвăн 6—7 уйăл пусуçавăнăше çине 80 пин гектар çинче куçма хушнă. Районра, тĕрĕссине, кураксем акса тăвăн 5—7 уйăл пусуçавăнăшĕ çине 21 пин гектар çинче куçнă. Çапла вара клевер акна вырансене сухалаймă, колхозсем акмали курăк варрисемсен тарса йăлтă, выльăхчĕрлех апаческем сахалланă.

1935 çулта Çĕрĕç Халăх Комиссарначĕ Елĕк районĕ çĕнĕрен кураксем акса тăвакан 7 уйăл пусуçавăнăше çине куçма директивă парат. Çак ĕç те пурнăçланса çитеймен. Елĕк районĕнче ку вăхăтченех тĕрĕс пусуçавăнăшĕ çине куçман колхозсем чылай.

1935 çулта Елĕк районĕнче кĕрхи тырасене акмали плана 720 гектар ӳстерĕе панă. Плана тултарас тесе, колхозсем çав çулхине кĕрхи тырасем тата çурăн тырасем туса илне вырăна тецĕр хут кĕрхи тырăсем акса тăварăç.

Халăхăн ылханлă тăшманĕсем çапла майпа республикăра пусуçавăнăшне 1938 çулхи çуракиччех çулран-çул пăтрăштарса пынă. Каçалхи çуракинче те Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн тăшманла руководстви ПСК(б)П Обкомĕн çекретарĕ пулнă Ивановпа килĕшсе, акмали лаптăкран 6 пин гектар иртерсе план панă.

Тĕрĕс пусуçавăнăшĕ çине куçасси пысăк мăйту пулса тăрат. Колхозниксемпе çĕрĕç работникĕсен влянине ПСК(б)П Тĕп Комитечĕн 1937 çулти нăйăр уйăхĕнче пулса иртнĕ Пленумĕ тĕпрен илсе мăнăлă, Çĕрĕç Халăх Комиссарначĕ „Тĕрĕс пусуçавăнăшсем туса ĕçе кĕртесси çинчен“ хатĕрленĕ пройект пур.

Вăл пройект кураксем акса тăвакан пусуçавăнăшсем çине куçма кирлине кăтартса парат, çавă колхозсен тĕштырă тăвас ĕнĕпе çеç ĕçлессине пĕтерсе выльăх-чĕрлĕх ăшше тата тырпул тухăçлăхне ӳстерме условисем туса парат. Колхозсенче тĕрĕс пусуçавăнăшĕ тунă чухне йăлавах „Тĕрĕс пусуçавăнăшсем туса ĕçе кĕртесси çинчен“ ПСК(б)П Тĕп Комитечĕн 1937 çулти нăйăр уйăхĕнчи Пленумĕ мăнăлă пройектри тĕп кăтартусене пăхăнса ĕçлемелĕ.

Каçал пирĕн республикăри колхозсенчи пусуçавăнăшсене тĕрĕслени çака кăтартса паче: 1180 колхозра 4-мĕш схемăлă 7 уйăл пусуçавăнăшĕ шутланат. Кун пек чухне вара мăшăлă пĕр çуллăх акий клевер вырăнне акăçсĕ. 235 колхозра 8 уйăл, 42 колхозра 9 уйăл, 189 колхозра 5 уйăл пусуçавăнăшĕ пур. Республикăри 49 колхозра кимĕçле пусуçавăнăше те çук. Уйрăмах, Тутăркас районĕнче пусуçавăнăшĕ йĕнчен ĕçсем пăнăк. Кунта 17 колхозра, Йĕпреç районĕнче 12 колхозра пусуçавăнăшĕ çук. Йĕлчĕк районĕнче 52 колхозран 25 колхозра, Йĕтĕрне районĕнче 24 колхозра, Пăтăрьел районĕнче 22 колхозра, Шăмăршă районĕнче 18 колхозра 5 уйăл пусуçавăнăшĕпе йĕнчен ĕçсем пăнăк. Кунта 17 колхозра, Йĕпреç районĕнче 12 колхозра пусуçавăнăшĕ çук. Йĕлчĕк районĕнче 52 колхозран 25 колхозра, Йĕтĕрне районĕнче 24 колхозра, Пăтăрьел районĕнче 22 колхозра, Шăмăршă районĕнче 18 колхозра

ПСК(б)П Чăваш организацийĕн Облăçри XIX-мĕш конференцийĕн делегачĕсене пĕлтес тăма

Чăваш парторганизацийĕн Облăçри XIX-мĕш конференцийĕ çентабĕрĕн 24-мĕшĕнче 6 сехетре каçхине кинотеатр çуртĕнче уçăлат.

Делегатсене ПСК(б)П Обкомĕн çуртĕнче 5-мĕш пӳлĕмре, партин йĕртсе пыракан орăнĕсен пайĕнче регистрацилеççĕ.

Ытăтса пĕлмелисем пулсан, 4—78 тата 2—83 номĕрсемпе телефон тăрăх дежурнăйăран ыйтмала.

ПСК(б)П Обкомĕ.

Лигă наци пленумĕнче М. М. Литвинăв йултăш тухса каланă сăмах

ССРС Йут çĕршыв ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ М. М. Литвинăв йултăш çентабĕрен 21-мĕшĕнче Лигă наци пленумĕнче пысăк сăмах тухса калана.

Литвинăв йултăш хăйĕн сăмахĕн пуçламĕшĕнче мĕнпур халăхсене агрессинчен сыхласа тăрас тĕлĕшпе Лигă наци имĕн те тумалли çине кăтартса панă. Аойçинпине Австрине вăйлăн иреккĕрлерĕç, весем халь никама пахăнман иреккле государствăсем пулса пурнăма пăхăрĕç, агрессорсем Китай çине тапăнса кечĕç, йут çĕршывсен интервенцине пула Испани виçсĕмеш çул ентĕ вăрçара йун йухтарат. Халь пиллекемеш государствăна хирĕç—Чехословакине хиреç ӳçсанах пĕлтерекен агрессине хăратăççе. Унтан Литвинăн йултăш Лигă наципе организацилесе ана аталантарса пырас ĕçре Чехословаки тата унăн халăхи президенче Бенеш активлă ĕçлени çинчен, çавăн пекех тата пленума пынă мĕнпур халăхсем Чехословаки халăхне пуратни çинчен аса илтерне. Апла пулсан та Чехословаки ытăтăвĕ Лигă наци пленумĕн кун йĕркинче те тăмасть.

Лигă наципе тупа чухне—агрессори çулĕ çине тăракан государствăсем тупансĕ, тесе шухăшламан. Халь агрессори пурнăçра чăн-чăнах пур чухне, хăйсен умĕнчи кирек мĕнле харушлаха та сирсе парас тесе пулмала, агрессине хирĕç коллективлăн кĕрешмели хатĕрсене сирсе йама тарашăççĕ. Иулашки вăхăтсене мĕн чухлĕ япат кирлине тата малашне тĕштырă тухăçлăхĕ ӳсессине асра тытмала. Çаксене шута илсе, тĕрĕс пусуçавăнăшĕ çук, 4, 5, 6 уйăл пусуçавăнăшлĕ çĕрте, колхозниксем колхоз условине кура 7, 8, 9 уйăл пусуçавăнăшĕсенчен хăйсене килешӳле пусуçавăнăшне йышăнăççĕ. 7, 8, 9 уйăл пусуçавăнăшĕпе ĕçлекен колхозсенче пусуçавăнăше çĕмĕрне кирлĕ мар, ана лайăхлатас тесе мĕне улшăнусем йĕ тĕрлетĕсем, тĕрлĕ куçтурăсем тĕрĕс чередленсе акăнассине пăхса тухмала. Кунпа пĕрлех пусуçавăнăш мăтуне татса панă чухне йăлхуçалăхĕ малашне механизацилесе пынине асра тытмала. Колхоз уйăрĕсем йăлхуçалăх ĕçĕсен механизацине, трактăрсемпе, комбайнсемпе, сложнăй молотилкăсемпе тата ытти техникăпе ĕçлессине чăрмав тумала мар.

Партин Обкомĕпе Чăваш правительстви колхозсенче тĕрĕс пусуçавăнăшĕ тăвассине çентабĕрĕн 25-мĕшĕнчен тытăнса, октябĕрĕн 26-мĕш тĕлне пĕтерме ӳшрĕç. Райĕсĕрĕç пайĕсен, парти райкомĕсен çак ĕçе пур агрономсене, зоотехниксене, çĕрĕркелекенсене, колхоз активне тата пур колхозниксене те йăвăçтармала. „Тĕрĕс пусуçавăнăшсем туса ĕçе кĕртесси çинчен“ пройектра калана пек: „Пусуçавăнăшсемпе тата вĕсемпе ĕçлесси çине куçмали плана районри сĕрĕç пайĕн, машинă-трактăрлă станцин агрономĕ тата çĕрĕркелекен пулăшса тăнипе колхоз правленийĕ тумала, ун хыççăн вара колхоз членĕсен пухăвĕнче пăхса тухса йышăнмала. Пусуçавăнăшне тата унпа ĕçлесси çине куçмали плана пăхса тухса йышăнма пухнă колхозниксен пухăвĕнче колхоз членĕсем шутĕнчен виç пайран икĕ пайĕнчен кайа мар пулсан çеç пуху чăн пулнă шутланăт“. Пусуçавăнăш ытăтăвĕсене сӳтсе-явнă чух çак йĕркене пăхăнмала. Колхозниксен пухăвĕ йышăннă пусуçавăнăшне райĕстăвком президиумĕ пăхса тухат, Чăваш Çĕрĕç Халăх Комиссарначĕ вара ăна çирĕплетет.

Партине совет организацийĕн тата çĕрĕç органĕсен задачи вăл—пусуçавăнăшĕнчи сăтăрăн ĕçсен йулашкийĕсене хăвăртрах пĕтересси, партин XVII-мĕш съезденче Сталин йултăш тĕрĕс пусуçавăнăшĕсем тăвасси çинчен панă кăтартăна пурнăçласси пулса тăрат.

Унтан Литвинăв йултăш Лигăн пур членĕсем те уставăн 16-мĕ статйине обязательлă йĕркепеç пурнăçа кĕртес принцип мĕне выран йышăнса тăнин çинчен тĕплĕн чарăнса тăрат. Литвинăв йултăш çакăн пек пăхту парат: коллективлă хăрушсăрлăх принципне Лигă наци принципсенчен къларса пăрахаççĕ пулсан, вара кунта тухса каласа çинсем Лигăн ураx мĕнле принципĕшĕн чунтан-черерен кĕрешме сăмах параççĕ? Наркотиксемпе кĕрешесси çинчен Лигă йышăннă решенисемшĕн мар-и? Çул йăппасенче петем тенчери çыпăнăсем туса хурассишĕн мар-и? Анчах çакнашкал мĕнпур пăтусене татса пама Лигăна тума та кирлĕ пулман. Хăшпĕр государствасем 16-мĕш статйа обязательнăх мар тесе йышăнна решенисем йăнăш пулнине, вăл решенисем петем етемлешĕн тата чи халăхăн çав решенисене хӳтлекен государствасемшĕн синенле пулнине истори хăйĕх катартса паре.

Пулса иртекен событисемшĕн тата вăл событисенчен мĕн пулма пултăрассишĕн Совет правительстви нимĕн чухле те анăпла мар. Совет Союзĕ чылайччен туртăкланса тата иккленсе тăна хыççăн, 170 мелйунăн халăх хăваткне мир вăйĕсем çумне пĕрлештерес тесе, Лигана кече. Вăл çакăн пирки ӳкелешмест, мĕншĕн тесен, паллах, Совет Союзĕ Лигă наципе пулманнине кура Лигă наци вăйсăр тата Лигă ярканса кайат, тесе калама хăтланнă пулеччеç. Совет Союзĕ хăйĕн çине илнĕ обязательствесене пер уланттармасăр пурнăçа кертсе пырат, мире сыхласа тарас тата агрессорсене керешесе тĕллевпе Лигă йышăннă мĕнпур решенисемне сĕнӳсене те, çав решенисем унăн пайăн государствăн интересĕсемпе килешнине килешменине пăхмасăрах, лойăлăнă пурнăçа кĕртсе пына. Аойçинни çине агрессор тапăннă чухне вăл хăйне çавăн пек тыпна. Лигана хăйĕн Испани уменчи тивĕçне пурнăçа кĕртме совет делегацийĕ йăлах çине тарса ыйтнă, Испани проблемине Лигаран илсе, хутшăнас мар тĕлĕшне ĕçлекен Лондонри комитета пачĕç пулсан, куншăн совет делегацийĕ йăлапа мар. Çав Лондонри комитет — агрессăвла çершывсене Испани ĕçесене хутшăнма чăрмантармала мар туннине хăйĕн задачи выранне хурат. Китай проблеми тĕлешĕне те совет делегацийĕ Йапони агрессин пуçмăрне тӳсекенсене Лигă наци йĕнчен чи пысăк пулăшу пама йăлах çине тарса ыйтнă, тата Лигă наци йышăннă пĕчĕк сĕнӳсене те совет правительстви лойăлăнăран та ытларах пурнăçа кĕртсе пырат.

Австри государстви пĕтсе ларнă çобыти Лигă нацишĕн сисĕнмеслĕх иртсе кайре.

Çак событи пĕтĕм Йевропă куçулĕшĕн тата чи малтанах Чехословакишĕн мĕнле выран йышăнни анланса илсе, Австрине туртса илнĕ хыççăнах Совет правительстви, коллективлă асăрхаттарула мерăсем йышăнас теллевне çак собыгирен тухса тăма пултаракан ĕçсем çинчен çийĕнчех сӳтсе-явма Йевропари ытти аслă державăсем патне официалла сĕнӳ пачĕ. Шеллемелле, анчах çав сенене тивĕçлине хăкламарĕç. Чехословакине пер-пĕрне пулăшасси çинчен тунă пакт урла çыханна Совет Союзĕ Чехословаки правительстви Судет-нимĕçесеммпе туса иртерекен калаçусене хутшăнмасăр тытăнса тачĕ, пактра кăтартнă хăйĕн обязательствисене пурнăçа кĕртме кирлинчен ана хăтăрас тесе çеç Чехословаки правительствинчен государствăна интересĕсене сайĕн кӳрсех нимĕçсем умĕнче уступкăсем тума ыйтни кăсăруеăр ĕç тесе шутларĕ. Малала Литвинăв йултăш çакăн çинчен катартса парат: вăл Женевăна тухса кайиччен темиçе кун малăрах кăна Чехословаки çине тапăнас-мен пулсан ССРС позицине мĕнле пулласси çинчен Франци правительстви Совет Союзĕнчен перремеш хут ыйтсан, вăл Совет правительстви ăнчĕпе пачах татăкăа та анланмала ответ панă, теллесех калаçан—ССРС пактра кăтартнă хăйĕн ойăзательствисене пурнăçа кертме тата Францине пер майла пулса Чехословакине пур мансемпе те пулăшма шухăшлат, тенĕ. Тата çакна та кăтартса пачĕ: халăхи самана туса иртерне хушакан ĕçсем çинчен сӳтсе-явмали канашлава—Франципе Чехословаки çар ведамстивсен представительĕсен канашлавне ССРС çар ведăмстви халех хутшăнса ĕçлеме хăтĕр,—тере. Çаван пекех ошчестваа шухăша мобилизацилес тата хăшпĕр государствасен позицине пăдартас теллевпе (вăл государствасем пăссинна пулашăвĕ питĕ хаклă пулна пулĕччĕ) халĕлех хăй 11-мĕш статйа çинчен те пулин Лигă наципе ыйту лартсан аван пулаччĕ, тесе кăтартса пачĕ. Çакăнпа пĕрлех епĕр хĕçпăшалла конфликт пулассине сирсе йарас тесе пур мерăсемпе те усă курма сĕнтĕмĕр тата çав тĕллевпе коллективлă демарш тусса хатĕрлес тесе Йевропăри державăсен тата интересленекен ытти государствăсен канашлавне халех пухма сентĕмĕр. Çакан хыççăн вара Чехословаки правительстви виçĕмкун Совет правительствинчен перремеш хут çапла ыйтрĕ: перперне пулашасси çинчен тунă пакт тăрăх, хăйĕн обязательствисене терес паханса пыракан Франци çаван пек пулăшанах парсан, Совет правительстви Чехословакине çийĕнчех тата витемле пулăшу пама хатĕрлĕ, тере, çакан пирки Совет правительстви пачах ӳçăмла та тата маила ответ паче. Пирĕн сĕнӳсене çул пăмарĕç пулсан, унăн епер вăйпла мар. Епĕ ĕненетеп,—тесе калат Литвинăв йултăш,—çав сĕнӳсене ыйтанна пулсан, весем Чехословаки интересĕсемшĕн те, çаван пекех пĕтем Йевропăшăн та тата петĕмлле миршĕн те кĕтнĕ результатсем пăна пулеччеç. Шеллемелле, анчах урăх мерăсем ăшшăнчĕç, вăл мерăсем капиталăçăн патне илсе пычĕç тата илсе пымасар тама та пултараймарĕç, çакан пек капиталăçăн вăл йăлан-и йĕ ыранпа пурпĕрех пачах тавçарса илме çук катастрофа тăват. Паянхи проблематикала варçана сирсе йарса ыран пурне те çăвăрса илекен çене вăрса пырса кени, тата тараниа пĕмĕн агрессорсен апшетине çыртăлаттарна хакла, суверенлă государствасене петерсе хуна тата чалăхăнтарна хакла çене вăрса пырса кени—Лига наци пăкче тăрах ĕçлеç пынине пĕлтермест. Хĕçпăшалла чăнкрттаттарнине тата петĕм тĕнчери проолемăсене татса-пама алла хĕçпăшал тытнине премилени, урала калăсан—тапăнса пыракан сверх-империалисама хăлăччен илтмен формăсемпе премилĕсе хăвăлăнтарни—Келлог-Бриан пăкчĕ тарах ĕçлесе пынине пĕлтермест.

Совет правительстви çаван пек политикă çумне хăй çыхланманнине мухтанаť, вăл çак пăкт принципĕсем тăрăх, тĕнчери мĕнпур халăхсем ырлăнă пактсем принципĕсем тăрăх пĕр улшăмăçăр ĕçлесе пына, Совет правительстви малашне те вăл пактсенчен кайала чакмасăр, халăхи условисенче чăн-чăн мир тума тата тĕнчере чăн-чăн тĕрĕслĕх тума урăх май çуккине вăл ĕненет. Вăл ытти правительствасене те çак çул çине тавăрăнма чĕнет.

Литвинăв йултăш сăмахĕ хыççăн ала çупнă. (ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИРИ ЛАРУ-ТĂРУ

Чехословаки правитĕлствин ирĕксĕрех кайала чакмала тивнĕ

Çентабĕрĕн 21-мĕшĕнче Чехословакин телеграф агентстви официалла пĕлтерӳ пичетлесе кăларнă. Вăл пĕлтерӳре правительствă кайăла чакнин сăлтавне йĕнлатрăса панă. Чехословакин телеграф агентстви Англипе Францин правительствисен ультиматумне йышăнни—Германи, Венгри тата Польша Чехословаки çине вăрçăна тухсан, Франципе Англи Чехословакине пулăшма килĕшмен сăлтавран пулнă тесе калать. Кунсăр пуçне, ССР Союзĕ çине тивĕçсĕр йăт ӳкерес шутпа агентства: ССРС çине шанмали çук,—тесе суйа хыпăр сарат. Ку суйа хыпăра пайан агрăрлă партин пичече кăларса йанă. Чехословакипе гуна пакт тăрăх хăйĕн обязательствисене пурнăçа кĕртесси çинчен тата Лигă наци членĕн обязательствисене пурнăçа кĕртесси çинчен (Чехословаки правительстви Лигă наципе ыйтсан) ССРС панă ответ пирки пĕлтерсе, Чехословакин телеграф агентстви çавăн пек хушса хурат: „Женевăри халăхи лару-тăру вăхăтченех çаван пек процедурă—шанчăксăр ĕç“,—тет.

Чехословаки правительстви кайала чакни çинчен çырлă нотăна Франципе Англипе панă.

Агентствă пĕлтерни Чехословаки çĕршывĕнчи халăхсене тăрăхтарса йанă. Столицăри халăхсем пурте—урамра. Çирĕм рăйонри вунăшар пин рабочисем, служăщăчисем государствă йалавĕсене çĕклесе, наципе гимн йăрласа тата: „Тĕп пуллăр кайала чакакансем“, „Влаçа çар сыннисем илччĕр“, „Сывă пултăр çар тата унăн руководителĕ Крейчи“ (генералăнăй штаб началъникĕ), „Сывă пултăр ССРС“ текен лозунгсемпе президент Бенеш резиденцине патне пынă. Темиçе вунăшар пин сыннсем президент дворецĕ умĕне виçĕ сехет хушши тăнă. Пысăк площăдьри тĕрлĕ кĕтессенче çар сыннисене ял çинче çĕкленĕ, халăхсем вĕсене пысăк хавхалăхпа кĕтсе илнĕ. Демонстрантсен делегацине президент суртне йăмăн.

(ТАСС).

Республикăлă Испанире

ӲКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Республикă çарĕн пуленетчикĕсем Ебро шывĕ патĕнче малти позицисенче. (Сойтфото).

Генлейнла провокатăрсен хĕçпăшаллă тапăнăвĕсем

ПРАГА, çентабĕрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Çентабĕрĕн 20-мĕш умĕн çĕрле тата пайан та, Германи территорийĕнчен Чехословакине килнĕ генлейнăйсен хĕçпăшаллăнна бандисем чылай вырăнсенче жандарм управленийĕсем çурчĕ çине тата государствăн ытти учрежденисем çине тапăннă. Фридланд патĕнчи Габартич хулинче 18 çынран тăракан банда тăможнăй управленине жандарм управленийĕ çине тапăннă. Граната семпе усă курса, жандармсем генлейнăйсен бандине хăваласа йăнă. Дуб йăтăлă поçолăкра бандитсем Чехословакия çарĕн постри салтакне хĕнесе пĕтернĕ. Старостин хулинче 13 çынран тăракан хĕçпăшалла банда жандарм управленине, почтана, телеграфа тата муниципалитет çуртне тапăннă. Броньлă автомашинăпа килсе çитнĕ жандармсемпе салтаксен отрăдĕ бандана поçолăкăран хăваласа йăнă. Ултă жандарма амантнă.

Кăнтăр Чехин ытти чылай пункчĕсенче те çакнашкал фактсем пулса иртнĕ.

Çакăн пирки Чехословаки правительстви Фридланд, Трутнăв тата Брумăн округĕсенче уйрăм суд тăвасси çинчен решени йышăннă. Уйрăм судсем 19 округра ĕçлеççĕ.

Гитлĕр Венгри министрĕсене йышăннă

ЛОНДАН, çентабĕрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Берлинран Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Гитлĕр пайăн Берхтесгаденре Венгри премьерне Имре динне тата йут çĕршыв ĕçĕсен министрне Каннне йышăннă.

Венгри министрĕсем çав кунах Будапешта тавăрăнма.

ПАРТИ ПУРНАҪЕ

Усăсăр васкакансене хирĕç

ПСК(б) Партич историне вĕренеççи кампанире ĕç мар, вăл тĕплĕн, нимĕн васкамасăр, шавламасăр тумали ответлă ĕç. ПСК(б) Парти историн Кĕске курсне тĕплĕн вĕренни, ку ĕçе лайăх организацилени коммуниссен, комсомолĕçсен тата пĕтĕм ĕççынисен идейăлă пĕлӳне ӳстерет, боӳшевикла сыхлăхне хăпарăтăт, боӳшевисăмпа хĕçпăллантарăтăт.

„Правда" хаçат сентябĕрĕн 17-мĕшĕнче партин уйрăм организацийсем ПСК(б)П историн Кĕске курсне вĕренеççине кампанире, шавласа тума хăтланнине хирĕлесе, çак политикăла ответлă ĕçе мĕнрен тытăнмалине тĕплĕн кăтартса пачĕ. Парти Чăваш Обкомĕ сентябĕрĕн 19-мĕшĕнче йышăннă постановлюине партин выйрăнти организацисене, райкомсемпе партхомсене ПСК(б) Парти историн Кĕске курсне вĕренес тĕлĕшпе усăсăр васкама кирлĕ марри сиянчен асăрхаттарчĕ.

Парти Тĕпкомĕн органĕ—„Правда" тата Обком кăтартса панисем парторганизацисемшĕн çирĕп кăтарту пулса тăрăççĕ. Анчах та выраçинчен килекен çыруçем ПСК(б) Парти историн Кĕске курсне вĕренеçи çине çийелен пăхнисем пурринех кăтартассĕ Çапла, Çĕрпӳре ПСК(б) Парти историн Кĕске курсне вĕренессине кампанире ĕç выраçине хунă. Кунта боӳшевисăм историне нимĕн тăрăшмасăрах вĕренме пулат, тесçĕ пулас. Çавăнпа та сентябĕрĕн 19-мĕшĕнче парти райкомĕн пленумĕнчех ПСК(б)П историн Кĕске курсĕн икĕ сыпăкне вуласа тухнă. Çавăнтах 30 пропагандиспе тата агитатăр уйăрнă. Сентябĕрĕн 15-мĕшĕнчен пуçласа партин пуçламĕш организацийсенче пур кружоксем те ПСК(б)П историн Кĕске курсне „вĕренме" тытăннă. Çапла çырса пĕлтерет пире К. Михайлăв йӳлташ.

Çавăн пекех Елĕк районĕнче те, Тутăрас районĕнче те партин историн Кĕске курсне кружоксенче кĕрсе вĕренме тытăнни çинчен çырса пелтереççĕ. Çак фактсем парторганизацисем тата вĕсене вĕрентекен пыракансем ытлашши васкани, ПСК(б) Партин историне вĕренесси çине çийелетен пăхни, Тĕпком партин историне тĕплĕн вĕренме хатĕрленмелле тесе кăтартса панине пурăçса кĕртменни çинчен калаççĕ. Çавнашкал усăсăр васкассине, ĕç çине нимĕн ответлăр пăхнине халех пĕтермелле. Кашни парторганизацин халĕ пропагандиссене суйласа илмеле, вĕсене хатĕрлемелле, кашни коммуниса ПСК(б) Партин историн Кĕске курсĕне малтанлăха пăлланă тăрăшмалла, ăна вуласа тухма кирлĕ вăйсене туса памала. Малтан хатĕрленмесен, ПСК(б)П историн курсене малтан паллашмасан, тӳрех кружоксене пухăнса вĕрнĕни тивĕçлĕ пĕлӳ параймасть.

Парти историне вĕренекен кружоксен пурин те ПСК(б) Партин историн Кĕске курсне малтан пуçласа вĕренмелле. Çапла тума хушшăт парти Тĕпкомĕ. Çакна Пăлтăйра ăнланмасçĕ иккен. Июкăлĕв йӳлташ çырса пĕлтернĕ тăрăх, парти историне вĕренмели кружокра иртнĕ çулта 2-мĕш темăна вĕреннĕ пулнă. Халĕ çак кружок парти историне тӳрех III-мĕш сыпăкран вĕренме тытăнна! Ку вăл—ответлă ĕç çине ответсăр пăхнин резулътачĕ.

Çавнашкал ӳнӳхсăр ĕççем пропагандă ĕçне парти райкомĕсем, вĕсен секретарĕсем çителеççĕр ӳертсе пынă пирки пулаççĕ. Ку вăл пăртăлĕ пропагандăна сийен тавăт.

Боӳшевикла пропагандă ĕçĕ—васкаса, хыпаланса тумали ĕç мар, ăна куллен тĕплĕн хатĕрленсе тумала. ПСК(б) Партин историн Кĕске курсне вĕрентес ĕçре парторганизацисен руководителĕсенрайком, партком секретарĕсен, парторгсен нумай ĕçлемелĕ, вĕсен хăйсен пропагандиссем пулмала. ПСК(б)П историне тĕплĕн те тарăнăн вĕрентесшĕн „ПСК(б)П историн Кĕске курсĕ" уйрăм кĕнекепе пичетлесçĕ тухнă хыççăн пуçланăт, халĕ çав ответлă ĕçе пурнăçлама тĕплĕн хатĕрленмелле.

Парти кандидачĕсем хушшинче ĕçлесси

Çентябĕрĕн 17-мĕшĕнче парти райкомĕ кандидат стажĕн срукĕ иртнĕ парти кандидачĕсемпе канашлу туса иртерчĕ. Канашлура 22 çын пулчĕ. Кандидат стажĕн срукĕ иртнĕ кандидатсем Вăрнар районĕнчи парторганизацинче 45 çын шутланат,' вĕсенчен 1930 çуллăнчи кандидата кĕнисем 6, ытти сем 1931—32 çултан пуçласа кандидатра тăрăççĕ. Канашлура пек килхуçи çĕрарăмсен ĕçне шута илмест. Килхуçи çĕрарăмсемпе—коммунисткăсемпе парторганизацин уйрăмăн ĕçлес пулаç, унсăран пурнăçран ӳулатпăр, — тет.

Çак кăтартнă фактсем, паллах, партин парторганизацисем кандидатсемпе ĕçлеменнине кăтартаççĕ.

Хăшпĕр кандидатсем парти вĕренĕвне тивĕçлĕ хак паманни куранат. Заготскотра ĕçлекен кандидат Йăкăлĕв:—епĕ каçхи партшкулта вĕренетĕп, анчах заңатисем час-часах пулнине вăхăт вĕренĕве нумай кайăк, кунтан манăн тĕп ĕç ӳулса пырат. Епĕ хуçалăхлă ĕçе парти вĕренĕвĕнчен пысăкрах шутлатăп,—тесе çавăрттăрса хучĕ.

Пирĕн çакна манмала мар. Парти вĕренĕвне, массăлă-политикăлă ĕçе хуçалăхлă ĕçсенчен уйăрма пултарăмастăр, партилĕ-политикалă ĕç хуçалăх ĕçĕнчи йăнăçусене вăйлатма çул уçса памала.

Хăшпĕр хуçалăх организацийсен руководителĕсенчен кандидатсем мĕнле ĕçлени çинчен отзыв ыйтсан, вĕсем ăна памасăр тăрăççĕ. Ун çинчен районри перекет кассри уйрăмĕн заведующийĕ, парти кандидачĕ Николайĕв ӳлташ çапла каласа кăтартрĕ:

— Парти членне куçас тĕлĕппине епĕ материялсем хатĕрлесе çитерĕп, анчах отзыв çук. Епĕ республикăри перекет кассин контурĕн начальникĕ Платонăв ӳлташран отзыв ыйтсан, вăл мана çапла ответлерĕ: „окăтябĕрĕн 1-мĕшчен епĕ сана отзыв памастăп, мĕншĕн тесен сан ĕçсем начар". Ку ентĕ тĕрĕс мар. Лайăх ĕç начар ĕçлет, вăл отзыва çапах парас пулат, ĕçе вăйлатма, лайăхлатма кирли вăл паллă.

Парти кандидачĕсем Илйин, Данилăв, Храмăв ӳлташсем парти райкомĕ, унăн инструкторĕсем кулленни ĕçре пулăшманни çинчен каласа кăтартрĕç.

— Ялта ĕçлекен кандидатсем, уйрăмăнах пĕччен коммунисспе йĕнне парти райкомĕ сахал çăвăрнăс пăхат, парти вĕренĕвĕн заңатийĕсенче райкомран сахал пулаççĕ, вĕрĕвӳ пахалăхĕ çителекĕсĕр выраçта тăрат, пропагандиспе хăшпĕр чух заңати иртерме çителекĕсĕр хатĕрленсе пырат, çапла вара заңати кĕнеке çинчен вуланине çеç иртсе кайат. Парти Тĕпкомĕ кăларнă çĕнĕ учебник тăрăх ПСК(б)П историне вĕренеçсине лайăхрах организацилемелле. Пире ĕçре пулăшас тĕлĕшпе парти райкомĕнчен килни пулман,—тет Данилăв ӳлташ.

Канашлу çĕнĕ учебник кăларнине пысăк кăмăлпа ырласа, ăна кандидатсем хушшинче лайăхрах вĕрентессине организацилеме парти райкомне сĕнӳ парса хăварчĕ

С. Сергейĕв.

Вуласа вĕренме пуçларăмăр

(Красноармейĕц сыравĕ)

„ПСК(б)П историн Кĕске курсне" „Правда" хаçатра пичетлеме пуçласан, епĕр, № чăсри чăваш красноармейĕсем, пысăк интереспа вуласа вĕренме пуçларăмăр.

ПСК(б)П историн Кĕске курсĕ Ленин—Сталин партийĕн чаплă документне пулса тăрат.

Учебникĕ анланмала, çăмăл чĕлхепе çырнă. Вăл Ленин тата Сталин ĕçĕрт-пыракан парти социалисăмăл обществăпăн кĕрешнĕ кунсулĕсене ăар ӳссăн кăтартса парат. Парти историне вĕренни кашни коммунисăн политикăла пĕлӳне татах та çирĕплетет, ӳстерет, революцилле сыхлăха çӳле хăпартат. Епĕр, чăваш красноармейĕцесем, Ленин—Сталин партийĕн чаплă историне вĕренсе, марксизм—ленинизăм пĕлĕвĕпе хĕçпăллансан, хăварăн чĕретри задачăсене пысăк пахалăхпа пурнăçласа пырăпăр.

Ф. Андрейĕв.

А. Матьейĕв.

Уйава хатĕрленетпĕр

Канашри педучилищăра комсомолăн пуçламĕш организацийĕ, комсомол Тĕпкомĕ ĕçертсе пынă организацин суйлавĕ çинчен постановлени тата инструкци кăларсанах, суйлава хатĕрленес ĕçе пуçарса ăвăс. Халĕ ПСÇЛКÇ Тĕпкомĕн постановленине тата суйлав инструкцине вĕренетпĕр. Комсомолĕçсем суйлавпа пĕрлех комсомол 20 çул тултăрнине те пысăк хăваслăхпа, тĕплĕн хатĕрленнине кĕтсе илме тăрăшаççĕ. Ку уйава хатĕрленес тĕлĕшпе йăтăрласах комсомолĕçсемпе пуху туса иртернĕ. Пухура кашни комсомолçăх комсомолăн аслă уйавне „отличнă" тата „хорошо"- вĕреннине кĕтсе илме пулчĕ. Сойузра таман çăмăркам те комсомолĕçсенчен йулмаççĕ. Вĕсем те „отличнă", „хорошо" вĕренме хăйсем çине обязательствă илчĕç.

П. Тихăнав.

ӲКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Осоавиахим вертолюбĕн (УССР) инструкторĕ, комсомолка Марийа Стасук комсомол XX çул тултарнă тĕле 5 ушкăта „отличнă" вĕрентесе кăларма обязательствă илнĕ.

Е. Копыт фото-ӳкерчĕкĕ (Сойузфото).

Хаçатсене пăхса тухни вырăнне

„Çĕнтерӳ çулĕн" примерлă ĕçĕ

ССР Сойузĕн Верховнăй Советчĕн Иккĕмĕш Çеççийĕ йышăннă саккунсене колхозниксемпе тӳрĕ ĕçлекен йединоличниксем пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕç. Верховнăй Советăн Иккĕмĕш Çеççийĕ йышăнни историлĕ саккунсене халăха тĕплĕн ăнлантарса пынă çĕрте колхозниксемпе ĕçтуханçăлăнех ӳстерççĕ, государствăн умĕнчи пăрмăйăх сыпăкне пĕлтерççĕ. Хĕрлĕ Чутай районĕнни „Çĕнтерӳ çулĕ" хаçат Кив Атикассинчи Кирăв ăйăлĕнче тăракан колхоза 14 хуçалăх, Атнарти колхоза 6 хуçалăх, Сĕнтĕкӳрнинчи „Трактăр" колхоза 9 хуçалăх, „Коминтерн" колхоза 15, Штанашри колхоза 20 хуçалăх кĕни çинчен тĕплĕн сыпăкпа пĕлтерет. Кив Атикассинчи Кирăв ăйăлĕнче тăракан колхоза кĕне Йегор Иванов ӳлташ колхозниксен пухăвĕнче акă мĕн каланă:

„Епĕ малтан ытти ӳлташсемпе пĕрле колхоза кĕмĕсĕр тăтăм. Кунăн епĕ тăрăхатăп. Халĕ, пайăнтан вара колхоза кĕрсе пуйăн та куçтурăмăй пурăнакан колхозник пулăшăн пĕтĕм вăйа хурса ĕçлеме пулатăп. Колхоз производствинче тырпул тухăçне хăпартасшăн, колхоза çирĕплетессишĕн пĕтĕм вăйа хурса ĕçлетĕп".

„Трактăр" колхоза члена илме çайăлвлени пăнă М. Чамжайĕва ӳлташ:

„Колхозри пурнăç тулли те çителĕкле пурнăç, чухăнсемпе вăтамсен пурнăçне колхоз хăйăлхатăр. Весем куçтулăхра пуйăн пурăнма пуç, анăçа тытăнчĕç. Епĕ малтан колхоза кĕмĕсĕр тăтăм, халĕ хăмăн вăйăпа тӳрлететĕп, мана колхоза илме ыйтатăп", тесе сырат.

„Çĕнтерӳ çулĕ" хаçат тӳрĕ ĕçлекен йединоличниксене колхоза кĕме пур майсемпе те пулăшма тăрăшат. Йединоличниксене колхоз мĕнле усă пани, колхозпирĕн телейлĕ те савăнăçлă пурнăç никĕсĕ пулни çинчен уйрăм колхозсен ĕçĕсене илсе кăтартса ăнлантарат. Сентябĕрĕн 15-мĕшĕнче тухнă номĕрте хаçат: „Тури Выли Стални ăйăлĕнче колхоза колхозниксене ĕçкуçĕсем тăрăх уçса валеçсе пачĕç. Авăнăç шучĕпе колхозниксене 7950 тенкĕ валеçсе пачĕç. Кăçал кашни ĕçкуçĕ çине 10 шăп тенкĕ уçса тивет" тесе çырат. „Çĕнтерӳ çулĕ" хаçат колхозниксен куçтуланса пыракан пурнăçне кăтартат. Паллах, колхозсен пурнăçне çапла конкретлă кăтартса пани тӳрĕ ĕçлекен йединоличниксене колхоза кĕме нумай пулăшат. Хаçат колхозниксем паттăр ĕç туни çинчен çырса пĕтерет. Çав примерсем тăрăх тӳрĕ ĕçлекен йединоличниксене колхоза кĕрсе çавăн пек ĕçлеме чĕнет. 79-мĕш номĕрте „Çĕнтерӳ çулĕ". Гаврилăв колхозникăн хисеплĕ ĕçĕ çинчен çапла çырат:

„Çĕнтерĕрĕн 12-мĕшĕнче çĕрле „Волна" колхозри колхозник Гаврилăв итем çинче хурăлта тăнă. Çав вăхăтра Гаврилăвăн киле çуннă вăхăтра итем çине виçĕ хутчен хĕлхем пырса ӳксе итеме виçĕ хут вут тивсе илнĕ. Виççĕмне те Гаврилăв сӳтернĕ. Пушара сӳтернĕ хыççăн та Гаврилăв ăна итем çине урăх çыми пырса уйăхтармасăр каймăн".

Хаçат йединоличниксене колхоза кĕме пулăшасси, вĕсене колхоза илсен колхоз ĕçне активлăн хутшăтарасси çинчен умстайă пичетлесе каларăма. Вăл колхоза халĕ çеç кĕнĕ колхозниксем колхоз производствинче мĕнле ĕçленине сутатат.

ССР Сойузĕн Верховнăй Советчĕн Иккĕмĕш Çеççийĕ йышăннă саккунсене ăнлантарнă май ытти районсенче те колхоза кĕрекенсем йышăлланĕç. Анчах ку çахал-ха. Тӳрĕ ĕçлекен йединоличниксене пурне те колхоза кĕме пулăшмала. Çак ĕçре хаçатсем пысăк выраçта тараççĕ. Ытти районсенчи хаçатсем те тӳрĕ ĕçлекен йединоличниксене колхоза ăнлантарас тĕлĕшпе ССР Сойузĕн Верховнăй Совет Çеççийĕ йышăннă саккунсене халăха тĕплĕн ăнлантарса памала, боӳшевикла пичет-коллективлă агитатăр, пропагандист тата организатăр пулăшне ĕçре кăтартмала.

Виçĕ çул хушшинчи ӳсĕм

Елĕк районĕнчи çыхăну уйрăмĕ 1936 çулăн малтанхи çурçуленче 19.920 тенкĕ те 72 пус тупăш илнĕччĕ. 1938 çулти малтанхи çурçул хушшинче 38.677 тенкĕ те 53 пус тупăш илнĕ,—çапла ĕнтĕ ӳсĕм икĕ хут ытларан пулнă.

Колхозлă хресченсем куллен-кун куçтуралланса пырассĕç. Вĕсем хаçат-журналсем çырăнса илсе вуласçĕ. 1936-çулта районĕпе 81.540 тенкĕ те 45 пуслăх хаçат-журнал çырăнса илнĕ, вăтăмăн илсен районри кашни хуçăлăх пусне 16 тенкĕ шутланат. 1937 çулта 87901 тенкĕлĕх хаçат-журнал сарăлнă. Вăл кашни хуçăлăх пусне 20 тенкĕ шутланат. 1938 çулта çурçул хушшинчех 55 000 тенкĕлĕх хаçат-журнал çырăнса илнĕ.

1936 çулта районра почтă агентстви 2, вĕсенче 20 почтальĕн пулнă. 1937 çулта 4 отделени, 3 агентства, 32 колхозри почтальĕн. 1938 çулта 5 отделени, 4 агентствă тата колхозри почтальĕнсем 41 çынна çитрĕç.

Хаçат-журналсене, çырусене, посылкăсене турттармали çул вăрамашĕ чылай ӳснĕ. Кăçал çыхăну ăпаланисене турттармали çул 115 километр шутланса тăрат. Унсăр пусне республикă çулĕне (16 километр таршшĕ) Елĕк—Нурас хушшине кашни кун пĕрре тухассĕ.

Районри 32 ăйăлсовета, 3 колхоза, ăйăлпосене телефонсем кĕртнĕ. 350 километра ăвăн телефон проволки карнă.

Ӳйăлашки вăхăтра радио ĕçĕ те ăйăçлан сăрăлса пырат. Нумай колхозсем хăйсен вăйăпе радиоузелсем лартăççĕ.

В. Йефремăв.

В. Чернышёв

ИКĔ АТАКĂ

Хасан кӳлли районĕнчи паттăрла çапăçусен епизочĕсем

Тăвикссен колонни йăвăр переход хыççăн кăç пулнă тĕле Заречĕнче çитрĕ. Машинăсене пăхса тухнă тата курăнмала мар тунă.

— Пурте йĕç-кел!

— Тăвикссем атакăна хатĕр!—пĕлтерессĕç ескадрилĕсен командирĕсем. Кашни халех тăшмана сĕмĕресшĕн пулнă. Кунта, самурайсем патне çитесси инçе мар ӳснă çĕрте, çапăçу минучĕсем, вăл вăхăта сулĕ-çулĕне хатĕрленĕ минутсем çитсе килинне пĕтĕм чуи-чĕрне уйрăмах сивĕчĕн туйăтăн. Кунта тăвăн çĕршыва отчот паратăн: есĕ Рабочисемпе Хресченсен Хĕрле Çар салтакĕн обязательствине пурнăçлама—тăшмана пĕтерçе хума мĕн ле хатĕрленсе çитнĕ...

Тул çутăлас умĕн кĕске те тăкăл приказ илнĕ: „Сапăçна кĕмели çĕрте Пулеметнăйа высота патне тухăр". Ескиверсем, семĕре иртсе çула тухса кайас умĕнхи пек, минута ăнăçăн ним чĕмесĕçĕр, хускалмасăр тăнă. Аслă лейтенант Никитин ӳлташ йĕркелесе тăнă танкиссем çине сивĕчĕн пăхса илнĕ те командă панă: „Заводи!"

Танксем çинчи сывлăш тăвисем, ăйăвш çил чухнехи пек, чĕтресе тата ӳкеласа кайрĕç. Никитин ӳлташăн подразделенийĕ, çапăçа кĕмелле йĕркелесе тăрса, тăшман выранăт çĕре пĕтĕм ăйăртăлăпа кайнă.

Тăвикссен ăйăвĕ, анчах хисеплĕ залăлăна пурнăçа кĕртмелле килнĕ. „Пулеметнăйа" тенĕ сăмăхах вуламăйăн çинчен калаçă. Самурайсем çӳлĕ мар высота çине вунпар пулемет лартнă, пирĕн стрелоксем Заозернăйа сопăй (сăрт) патне пулмали çула пӳлсе тăнă. Çавăнпа пирĕн красноармейĕсемсем высотана „Пулеметнăйа" тесе ят панă.

Тимĕртен-хурçăран тунă хăрушă вăй пемесĕрех тăшман выранăнă çĕре сывлăрса пынă. Акă „гочкисем" (пулеметсем) кăçăкса кайсах пеме пуçланă, Манчжури ĕнчен артиллери персе ӳнă пирвайхи снарядсем çурăлни курăнăç.

Моторсем хăвăтлă шавĕ çиппе кĕç сиевĕçĕ, кĕç инçетре илтĕнет. Çĕр çинче çӳрекен броневосĕçсен башнисем туйăсен çăварĕсене самурайсем выранăнă ĕнеле майпен сăвăрнă. Вут сулăнс вальша-вальăша кайнă. Принеп шанчăкăл та тĕл! Самурайсен картусĕсемпе пĕрле сывлăшала пулемет пайĕсем сирпĕнĕç, Коник ӳлташ танкĕ çинчен те персе йăраки сирпĕнĕçенчен кăшт сылтăмăрах танка хирĕç перекен туйăсен ураписем те сывлăшала сирпĕнĕç.

Григорий Коник, ăста танкист, самурайсен пытарнă туписене „асăрхаса тăнă". Унăн танкĕ, лейтенант Подчейăн васкаса пынипе, кĕçех сылтăмăра курăнăç, унтан часах сулахай фланга куçнă:

— Чăрăмасăр, Коник, малалла!

Шурлăх патне тухса, танк хăмăсем хушшине аннă та артиллерирен тата пулеметран персе тăрса, тăшман çинелле кайакан танксене тата пехотăна хӳтлесе тăнă. Мотор пĕрмайăх ĕçлет. Пирĕн бронăлă машинсем сăрт хыçне çемĕртерсе тухсан, вĕсем çине флангран виçе тупă пеме пуçланă.

— Тӳрех тĕллесе пер!—кăшкăрнă Коник. Умăн-хыçăнах виçĕ хут персе ӳнă. Лейтенант Подчейăн пит тĕл тивертнĕ. Пăхмали хушăк патне лăпчăнса, вăл хăй тĕлленĕ çĕре çеç курнă. Ытти çине вăл çăварăнса та пăхман.

Башăлăр стрелок Богданăв ӳлташ халĕ мотористăн ĕçленĕ. Мотор пĕчĕк хăвăртлăхпа пĕр тикĕс ĕçленĕ. Мотор лайăх ĕçлесçине вăл пелнĕ, разведкăна тухма шут тытнă: „Епĕ тавăрăнмасăн, — тенĕ вăл башăлă командирне, — мансăрах кайăр".

Сывлăшри высотасем çинчи танксем совет çĕршывĕн харушă танкне асăрханă. Ун çине нумай тупăсенчен неме пуçланă.

— Недолет, перелет, справа, слева! — тенĕ Богатăн лăпкăн, ним шикленмесĕр, вăл танк командирне снарядсем ăста çурăлни çинчен пĕлтерсе тăнă.

Хăйăлă моторист ăпăнĕçсен танка хирĕç перекен туписем ăстине часах сăвăса пĕлнĕ. Çавăн çинчен командира тĕплĕн каласа панă.

Танк урăх позицине куçат. Каллех неме пуçлаç.

Хăйăлă екипажа каллех ăапонĕçсем вăрăнтарăмăн самурайсем çиллине шăнарăмăсăр çак машинăй çине пенĕ. Вут-çиçем хăвăрт пысăк пулнă. Тавралах снарядсем çурăлнă. Чăнка сыранлă телти тинĕс хумхăнни пекех, умри çĕр çĕкленĕнĕн туйăннă. Çĕр вĕçĕмсĕр сирпĕнĕç, ун çине вĕри тăлăпăн сапнă.

Танксем кĕрлесе кайнă. Вĕсем, сăрт хыçĕнчен тухса, чăрсăр, анчах хăйсен вăйăр çине шаннăн ăапонăн самурайсене сĕмĕрсе пĕтерме вĕçтерĕç.

Кĕçĕн командир Коник ӳлташ тытса пыракан машинăй тăшмансен пуленочĕсем пĕрле Сталин пăнă. Сталин сăн-питĕнче сирпĕлĕх пăлăрка, вăл хăвăрт утса пынă, халăх: „Сталин! Сталин! Сталин!"—тесе кăшкăрнă. Ку сасă—вăй тата хисеплĕх сасси пулнă, вăл „малала" тенĕне пĕрех итленĕç. Унтан Сталин сăмах каланă. Унăн сăмахĕсем пĕтĕм çĕршыв тăрăх ялăпăранă, чикĕри сапăçура—вут сулăмĕ тата снарядсем çурăлни витĕр илтĕнĕç. Радиоурăксем унăн сасине çĕр аăвчи укрепленисенчи бойесем патне, ботчикесем, тăкăссем патне илсе ситерĕç. Вăл пирĕн тăван çĕршывăн сасси, простой та уçă, вĕçĕмсĕр тӳрĕлĕхле, аттен васканан сасси—Сталин сасси.

— Пирĕн чĕрере, пирĕн чĕлхе çинче Сталин ăаччĕ пулчĕ, вăл йăтна епĕр çапăçăва ним шиксĕр, ним хăрамасăр кĕтĕмĕр. Пулас çапăçусенче пире Сталин, асăрхă ăуратăй çулпуçĕ, тăван çĕршывăн, коммунисăмăшăн паттăрăн кĕрешме хавхалантарĕ.

* * *

Акă пирĕн умра танксен икĕ атакинче те пулнă паттăр комсомолĕц Гриша Коник тăрат. Çапăçура мĕн-мĕн пулса иртнисене аса илнĕ чухне вăл хăй те хумханат. Вăл хаç çеç „На Востоке" романа вуласа пĕтерĕ. Çак кĕнекен хумхантаракан страницисенче Ишĕт-Хĕвелтухăçĕнчи пулас çапăçусем çинчен çырнă... Çĕрлехи вăхăтра Мускав тăшмансем предателле тапăнни çинчен пĕлнĕ. Вăра Кремĕлĕрен Пысăк театра, Мускавпа пĕрле пулма, Политбюро членĕсемпе пĕрле Сталин пынă. Сталин сăн-питĕнче сирпĕлĕх пăлăрка, вăл хăвăрт утса пынă, халăх: „Сталин! Сталин! Сталин!"—тесе кăшкăрнă. Ку сасă—вăй тата хисеплĕх сасси пулнă, вăл „малала" тенĕне пĕрех итленĕç. Унтан Сталин сăмах каланă. Унăн сăмахĕсем пĕтĕм çĕршыв тăрăх ялăпăранă, чикĕри сапăçура—вут сулăмĕ тата снарядсем çурăлни витĕр илтĕнĕç. Радиоурăксем унăн сасине çĕр аăвчи укрепленисенчи бойесем патне, ботчикесем, тăкăссем патне илсе ситерĕç. Вăл пирĕн тăван çĕршывăн сасси, простой та уçă, вĕçĕмсĕр тӳрĕлĕхле, аттен васканан сасси—Сталин сасси.

— Пирĕн чĕрере, пирĕн чĕлхе çинче Сталин ăаччĕ пулчĕ, вăл йăтна епĕр çапăçăва ним шиксĕр, ним хăрамасăр кĕтĕмĕр. Пулас çапăçусенче пире Сталин, асăрхă ăуратăй çулпуçĕ, тăван çĕршывăн, коммунисăмăшăн паттăрăн кĕрешме хавхалантарĕ.

Тутаркас районĕ йалхуçалăх ĕçĕсемпе йулса пырать

— Сентябĕрĕн 25-мĕш тĕлне авăн çапса, октябĕрĕн 1-мĕш тĕлне кĕрхи çĕртме туса пĕтеретпĕр,— тесе ĕнентерет Тутаркас райçĕрĕç пайĕн пуçлăхĕ Моисейев йулташ. Анчах, ĕçсем сине тĕплĕн пăхсан, ăрасна тухать. Сентябĕрĕн 20-мĕшне Тутаркас районĕнчи колхозсенпе йĕкĕлоличниксем 78,3 процент авăн çапнă, кĕрхи çĕртме тумалли плана 14 процент çеç тултарнă. Мĕнле хăвăртлăхпа ĕçлет Тутаркас район? Ана çак цифрăсем лайăх сирĕплетсе параççĕ. Сентябĕрĕн 10-мĕшне Тутаркас районĕ 61,7 процент авăн çапнă, 5,8 процент кĕрхи çĕртме туна пулнă. Çапла вара вунă кун хушшинче авăн çапас хăвăртлăх 16,3 процентпа, кĕрхи çĕртме тăвасси 8,2 процент çеç ĕçнĕ. Çак хăвăртлăхсем Тутаркас райçĕрĕç пайĕн пуçлăхĕн самаçсене сирĕплетмеççĕ.

Йалхуçалăх ĕçĕсем колхозсенче мĕнле пынине илсе пăхăпăр. Районра „Хĕрлĕ çăлтăр", Молотав йăчĕпе тăракан колхозсем кăна кĕрхи çĕртме туса пĕтернĕ. Йăрославка, Иахаткасси, Ман Сентĕр, Шупуç йăлсоветсенчи колхозсем кĕрхи çĕртме тума пачах тытăнман.

Авăн çапас ĕç те çаплах йулса пырать. Районĕпе 11 йăлсоветра авăн çапса пĕтернĕ пулсан та, вĕсем МТС-не натурплатă тыррине парса татман. Ытти йăлсоветсем вара авăн çапмали плана 67 процентран мала тултарайман.

Çакна та палăртса хăварас пулать. Тутаркас районĕнчи колхозсенче выльăхсем валăри сĕткенĕ апат—силос хывса хăварасси пит йăпăх ĕçлеççĕ. Силос хывмали плана мĕн пурĕ те 14 процент кăна тултарнă. Районĕпе пĕр колхозра кăна—„Ирĕклĕх" колхозра 100 тонна силос хывса хăварса плана тултарнă. Ытти колхозсенче ку ĕç çав тери вăрахăн пырать. Сентябĕрĕн 10-мĕшпе 20-мĕшĕсенче 10 кун хушшинче силос хывас хăвăртлăх 1,1 процент анчах ӳснĕ.

— Пирĕн уполномоченнăйсем йăлсоветсенче, колхозсенче ĕçлеçĕç—тет райçĕрĕç пай пуçлăхĕ. Чăнах та вĕсем йăлсенче. Анчах, вĕсем хăйсене хушнă ĕçе вăхăтра туса пыни çук, вĕсен ĕçне никам та тĕрĕслемест.

Тутаркас районĕн йалхуçалăх ĕçĕсемпе йулса пырассине пĕтермеле. Партине совет организацийĕсен, çĕрĕç орăнĕсен, колхоз правленийĕсен кĕрхи ĕçсене вăхăтра вĕçлессишĕн пĕтĕм массăна мобилизацилемеле.

Калинин.

Хĕлĕ хатĕрленесси

ТĂВАЙ. Пирĕн районра выльăх-чĕрлĕх йышĕ хăвăрттăн ӳссе пырать. Çакăн пек йышлă выльăх-чĕрлĕхсене хĕл каçарма ăшă витесем, кирлĕ таран апат-симĕçсем хатĕрлемеле. Анчах, районри çĕрĕç орăнĕсем колхозсенчи выльăх-чĕрлĕхсене хĕл каçарма хатĕрленессине питĕ ĕнтĕлексĕр ĕçртсе, пулăшса пыраççĕ. Районри çĕрĕç пайĕ колхозсене 3 600 тонна силос хывса хăварма план панипех лапланса ларнă. Çав плана мĕнле пурнăçласа пынине выранă тухса тĕрĕслемест. Паянхи куна сине Тăрмăш колхозĕ 30 тонна, Лăчкасси—20 тонна, „Хĕрлĕ Сормăва"—12 тонна силос хывнисĕр пуçне ытти колхозсенче тытăнман та, çулçăла апат та хатĕрленмен. Районĕпе 100 лав çулçăла апат касса хатĕрдес вырăнне, пуçĕ те 60 лав çеç касса хатĕрленĕ.

Районра çурт-йĕрсем лартас ĕç те йулса пырать. Кăçал 1075 пуç лаша хупмалăх çĕнĕ вите лартма пăхнă пулсан, йăвăç кăларманнипе ĕç чарăнса тăрать. Çăлтуçĕнчи Кирав йăчĕпе тăракан колхозра сыснă вити лартма пуçланă икĕ çул çитет пулин те пайăнччен 25 процент çеç туса çитернĕ. Çавăн пекех Чапайĕв йăчĕпе тăракан таватă „Çăлтăр" колхозсенче те строительсĕва ĕçĕсем чарăнса тăраççĕ.

Тума тытăнă витесенче хĕле кĕреччен туса çитересех пулать. Районри организацисен колхозсенче тума пуçланă строительсĕвсене туса пĕтерме кирлĕ пулăшу памала.

В. Илйин.

Ăнлантарнă хыççăн

ИШЛЕЙ. Хăйма лакасси йăлсоветĕнче ВКП Сойузĕн Верховнăй Совечĕн Иккĕмĕш Çеççи ĕçĕсем çинчен ĕççыннисене лайăх ăнлантарса параççĕ. Çакна май, Жданăв йăчĕпе тăракан колхоза ĕлечиличниксем 9 хуçалăх кĕçĕ. Йăлсоветра хуçалăхла политикăла ĕçсене пурнăçласси те лайăх пырать. Зайом укçи пухассине 89 процент тултарнă.

Агитаци ĕçне йĕркелемен çĕрте чылай ĕçсем кайа йулса пыраççĕ. „Çĕнĕ хунав", „Тивĕш", Ворошилăв йăчĕпе тăракан колхозсенче ку вăхăта çитсе те çилос хывман, авăн çапас ĕç те кайа йулса пырать. Кĕрхи çĕртме тума пуçăнман. МТ Станцине натурплатă парса татман.

Гер. Шчербаков.

Колхоза кĕреççĕ

ЙĔППРЕÇ. Чăваш Тимĕш йăлсоветĕнче ăнлантару ĕçне тус-пăмăсем кашни 10 кунĕ пуçне пĕр агитатăр çирĕплетнĕ. Вĕсем ССР Сойузĕн Верховнăй Совечĕн Иккĕмĕш Çеççинче ăшăннă сакăнсене çинчен тĕплĕн ăнлантарса параççĕ.

Çеççире ăшăннă сакăнсене ăнлантарса пана хыççăн, Чăваш Тимĕшĕнче 8 хуçалăх, Тăманлă Выселкинче 9, Ентрикĕнче 6, Асанкассинче 4, Клепкассинче 8 хуçалăх колхоза кĕнĕ. Районĕпе илсен çак куписенче колхоза кĕнисем 60 хуçалăхран иртеççĕ.

В. Вишневский.

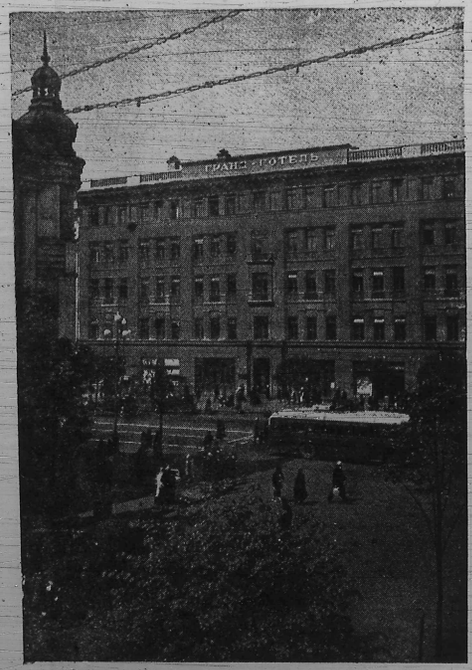

Совет Сойузĕн хулисем тăрăх.

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Киĕв хулинчи гостиницă „Гранд—Отель". Л. Великжанин фото-ӳкерчĕкĕ (Сойузфото)

Жалăбăсем çине чунсăрăн пăхакансем

Иĕпреç районĕнче ĕççыннисем жалăбисемпе ĕçлеççине чылай вырăна лартайман-ха. Кунта ĕççыннисем жалăбисем çине чунçăр, формальнă бюрократла пăхас йăла халĕ те пĕтсе çитмен. Ĕççыннисем жалăбисемпе ĕçлесси, уйрăмăнах райĕстăнкомра, райĕсрĕç, райçутĕç тата районри суту-илу пайĕсенче йăпăх тăрать.

Асăннă организацисенче ĕççыннисен жалăбисем 5—6 уйăх хушши тĕрĕсленмесĕр, пăхса тухмасăр выртаççĕ.

Районри „Колхоз пурнăçĕ" хаçат редакцийĕ 1938 çулти йăнăр уйăхĕнчен пуçласа сентябĕрĕн 15-мĕшĕччен райĕстăвкома ĕçлакорсем çырнă çырусемпе жалăбасене 15 йăнă. Вĕсенчен 10 жалăба халĕ те тĕрĕсленмесĕр выртаççĕ. Кунта ĕççыннисен жалăбисемпе ĕçлеме райĕстăвком председателĕн заместителне Семенăв йулташа уйăрнă пулнă. Анчах вăл çав ĕçпе ĕçлемен, жалăбасене илнĕ те „вăхăт çук", тесе шкапа хунă.

Райçĕрĕç пайĕнче ĕççыннисен жалăбисемпе ĕçлес ĕçе йăлтах арканса йăнă. Райçĕрĕç пайне районри „Колхоз пурнăçĕ" хаçат редакцийĕнчен 1938 çулхи йăнăр уйăхĕнчен пуçласа пынă 56 жалăбăран 23 жалăбă тĕрĕсленмесĕр выртаççĕ, 7 жалăбăна çухатнă. Зоотехник пулса ĕçленĕ Михайлăв ĕççыннисен жалăбисене ӳсĕрпе çухатса пĕтернĕ. Унăн аллинче Лигвинăв йăчĕпе тăракан тата „Комбайн" колхозсенчи ситмен лĕхсем, Сталин йăчĕпе тăракан колхозри йĕркесĕрлĕхсем çинчен çырнă жалăбасем пулнă.

Чапайĕв йăчĕпе тăракан колхозра йăровизаци тунă тырра çĕртсе йăнă çинчен çырнă жалăба май уйăхĕнчене тĕрĕсленмесĕр выртать.

Райçутĕç пайенче 10 жалăба 4—5 уйăх хушши тĕрĕсленмесĕр выртаççĕ. Районри сыхăну пайне Хурамалти сыхăну уйрăмĕн пуçлăхĕн Константинăвăн йурăхсăр ĕçĕсем çинчен Д. колхозник ниҫҫ уйăхĕнчех жалăба çырса панă. Сыхăну пайĕн начальникне Иванăлĕв йулташ вăл жалăба тăрăх халĕ те нимĕн те туман.

Дм. Михайлăв.

Вунă кун хушшинчи ĕçсем мĕн кăтартса пачĕç

Чукунçул строительствинчи сташанăвла çирĕмкунлăхăн малтанхи вунă кунĕ нумай ӳсĕмсемех памарĕ. Çак вунă кун хушшинче строительствă ĕçĕсен çулталăкри планне тултарассине 2 процент, çеç хăпартăç. Çулталăкри планă сентябĕрĕн 10-мĕшне 59,4 процент тултарнă пулсан, сентябĕрĕн 20-мĕшне 61,4 процент тултарнă кĕртнĕ. Çавăн пек начар ĕçлени строительствă руководителĕсем, партине проф ойуз организацисем, стахановла çирĕмкунлăха-пысăк пахалăхпа иртерегишĕн ответлăха туйса, ĕçлеменнинчен килнĕ.

Çирĕмкунлăх пуçланнăранпа строительствăра ĕçлекенсен хисепĕ чылай ӳсрĕ. Вĕсене ĕçре лайăх организацилеес, вĕрентесе, пулăшса пыçăн пулсан, ĕç тухăçлăхне ӳстерме пысăк майсем пулнă. Анчах строительствăра ун пек туман. Шупашкар станцине тунă çĕртсе çĕр чавса турттакансем хушшинче ĕçе йĕркелĕ организацилемен. Çавна пула унта ĕç тухăçлăхĕ пĕчĕк, продсойсем нумай пулаççĕ Кунашкал фактсем ытти участкăсенче те пур. Виҫҫĕмĕш участкăри 29 çынтан тăракан Сорин йулташ бригали сентябĕрĕн 20-мĕшĕнче 8 сехет хушшинче 8 çĕрте ĕçленĕ. Кунта, паллах ĕç тухăçлăхне ӳстересси çинчен каламаç та çук.

Ĕç тухăçлăхне ӳстерме колхозниксем ҫĕкке вăхăтлăха çеç ĕçлеме пыни те чăрмантарать. Ик-виҫĕ кунлăха ĕçлеме пыракан колхозниксем ĕç меслечĕсене те вĕренсе çитĕнмеççĕ. Çавăнпа вĕсем нормăна тултараймаççĕ. Иккĕмĕш участкăра кашни рабочи пуçне 23 тенкĕ те 10 пуслăх ĕçсем тумала пулсан, халăхи вăхăтра 10 тенкĕлех аннăх тавăççĕ.

Стахановла çирĕмкунлăх тапхăрĕнче пурнăçа кĕртсе çитмелли ответлă ĕç вăл—лини çине хăйăр сарса çитересси пулать. Ку ĕç те начар пырать-ха. Хăйăр турттарас пăхăнă пăрăнтă та тултарман, Сентябĕрĕн 19-мĕшĕнче 48 процент, 20 мĕшĕнче 90,7 процент çеç тултарнă.

Политикăла-масăлла ĕçе организацилес тĕлĕшпе те партине профсойуз организацисем начар ĕçлеççĕ-ха. Политикăла-массăла ĕç пăхăнни куна рабочисене, колхозниксене плана тултарса ĕçлессишĕн кĕрешме мобилизацилекен вăй пулса тăмăн. Суту-илу организацисем йăпăх ĕçлеççĕ. Лаптăксенче кирлĕ таварсем сителексĕр. Час-часах сакăр та кирлĕ чухлĕ пулмасть.

Чукунçул строительствинче стахановецсемпе ударниксем сахал мар. Вĕсен йышĕ стахановла çирĕмкунлăх пуçланнăранпа тата та ӳсрĕ. Иккĕмĕш участкăра çирĕмкунлăх пуçланнăранпа 77 çын стахановецсен ретне, 81 çын ударниксен ретне тăнă. Виҫҫĕмĕш участкăра стахановецсем 9 çын çеç пулнă, халĕ 24 çын. Унсăр пуçне ударниксем 25 çын шутланаççĕ. Вĕсем пурте ĕç тухăçлăхне куллен кун ӳстерсе пыраççĕ.

Çавăн пек иккĕмĕш участкăри çĕр чавнă çĕрте ĕçленĕ Лăвренев йулташ бригали 10 кун хушшинче вăтамран норăна 207 процент тултарнă. Кравцов йулташ йĕртсе пыракан бригада (14 çын) 205 процент, Трушин бригади (5 çын) 208 процент тултарнă. Виҫҫĕмĕш участкари Мефодиев бригади (12 çын) 225 процент пурнăçа кĕртнĕ. Уйрăмăшăн пĕрремĕш участкăри каменщиксем пысăк тухăçлăхпа ĕçлеççĕ Цветковпа Кузнецов бригадисем хăшпĕр кунсенче норăна 300 процент ытларах тултараççĕ. Çав участкăра ĕçленех Живулин йулташ сентябĕрĕн 20-мĕшĕнче норăна 370 процент тултарса, 47 тенкĕ те 85 пус ĕçлеее илнĕ. Вĕсен опытне сарассине организацилемелех.

Стахановла çирĕмкунлăх иртсе пырать. Çак кунсенче пĕтĕм ĕçе стахановла организацилесен чукунçула вăхăтлăх эксплоатацине памали ĕçсене пĕтĕмпех туса çитерме майсем пур. Чукунçул строительствин руководителĕсен, партине профсойуз организацисен, инженерла-техникла работниксен пĕтĕм стройка ĕçне çирĕп йĕркене тăрăх туса пымала. Пĕр участкăра та графиксăр ĕçлени пулмала мар.

Районсенчи партине совет организацисен строительствăра ĕçлеме ĕç вăйне кирлĕ чухлĕ организацилемелле. Строительствăна ĕçлеме пыракансем хушшинче политикăла-массăла ĕçе вăйлатма пулашса, ĕç тухăçлăхне хăвăрттăн çеклемелех.

М. Куçмин.

Ĕçлекенсен хисепĕ ӳсет

Çĕрпӳ районĕнчен чукунçул строительствинче ĕçлеме кайакансен хисепĕ çак йулăшки кунсенче чылайах ӳсрĕ. Стахановла çирĕмкунлăхăн виҫҫĕмĕш кунĕнче иккĕмĕш участкăра 400 çын ĕçленĕ пулсан, сентябĕрĕн 19-мĕшĕнче 700 çын ĕçленĕ.

„Социализăм çулĕпе" тата „Камай" колхозсенчи пынă колхозниксем ĕçре ӳйрăмăнах пăха тĕслĕхсем кăтартаççĕ. Акă, „Социализăм çулĕпе" колхозран пынă Антонăв йулташ бригади (бригадăра 32 çын) кашни кун плана 190 процент тултарать.

Строительствăра ĕçлекенсем ĕç хыççăн вăхăта культурлă иртереççĕ.

К. Михайлăв.

Ĕçе йĕркелемен

Чукунçул строительствинче ĕçлеме колхозниксем пысăк хăваласпа пырăнаççĕ, Вĕсем стахановла çирĕмкунлăха хутшăнса, чукунçула вăхăтлăх эксплоатацине октябĕрĕн 1 мĕшĕнче парассишĕн тăрăшаççĕ.

81-мĕш километртри трубана тунă çĕртсе куллен 100 çын ытла ĕçлет. Унта пуринчен ытла Шаханкан районĕнчи колхозниксем. Анчах йăлсенчен килекенсене вăхăтра ĕç парса, ĕçе тĕрĕк йĕркелеса пымаççĕ. Сăроймăстăр Йĕрмоченкко йулташ ĕçлĕкенсене ĕç çинчен ăнлантарса памасăр. Туса пĕтернĕ ĕçсене те вăхăтра шута илсе пымасăр.

Кунти тепĕр ситменлĕх вăл — рабочисене нурăнма условисем туса паманни. Икĕ палатка пур. Вĕсенче рабочисем пурте вырăнсăймаççĕ. Çавна пула ĕçлекенсем ирĕкре выртса тăрса нурăнаççĕ. Мăшăу йăлинче суту-илу ĕçне йĕркелес тĕлĕшпе тăтăлма ĕçсем туман, тума та шутламаçăт-ха.

Н. С.

Пĕр колхозран 54 çын

„Алино" колхоз членĕсем (Ишлей р.) чукунçул строительствинче тăрăшса ĕçлеççĕ. Халĕ ку колхозран чукунçул çинче 40 çын çуран тата 14 çын лашапа ĕçлеççĕ. Вĕсенчен çурри ытла самăрлăхсем.

Г. Ошманъ.

Вут-кăварпа выльăни

Йĕвропă шиклĕ кунсенче пурăнать. Англие Франции влаçа йĕркене пыракан сынсем пĕлес тăрсах килĕшӳ панине Германи фашисчĕ Чехословакине тытăкăн-тытăкăн пайлама, унран Судет облăçне туртса илме хатĕрленет. Çак тĕлевле пурнăçа кĕртес тесе Германи фашисесем пур майсемпе те усă курассĕ: шантăк тăвассĕ, йăнаса хăратассĕ, хăйсен генлейина агентури Чехословакки сĕршывĕнче ишелетрĕç ĕç туса пырат тата, йулăшкинчен, Чехословаки правительствине хирĕç генлейĕвсесем ӳссăнах пăлхав, путч турĕç.

Йăт сĕршывсене туртса илес политикине Германи фашисесем „тавлăх" çинчен, Германине Версаль договăрĕнчен „хăтарасси" çинчен сухрашнине витӳçĕ. Анчах тĕрĕссине каласан, сăмах Версаль çинчен пымасть. Версаль договăрĕ тăрăх Германи малтанхи территорийĕ пĕр пайĕ Франци аллине ӳнине (Елзас-Лотарингине), пĕр пайĕ—Дани аллине (Сурçĕр Шлезвиг), пĕр пайĕ — Польша аллине (Польша коридорĕ текенскер) куçнине пĕтĕм тĕнче пĕлет. Германи колонийĕсем пурăнчен ытларах Англи аллине кĕрсе ӳкнĕ. Версаль договăрĕ тăрăх Чехословаки аллине Германи çĕрĕн пĕр ҫурăмĕ те куçманнине çавăн пекех пĕтĕм тĕнче пĕлсе тăрать. Кăçал Германи фашисчĕ туртса илнĕ Австри Германи составне кĕнĕ пекех, Чехословаки те Германи составне кĕмĕн.

Германи Чехословаки сине таăмма шутланнине чăнлăха сутăтса тăракан çак пурте пĕлсе тăракан фактă ăнланнăне дипломатиле суйа хăйсемпе те сирсе ăвма çук.

Германи фашисесем—Судет облăçĕ вĕсене „наципе пĕрлехе" пурăнăçа кĕртнĕ кирлĕ, тесе ĕнентереççĕ. Çак „наципе пĕрлехе" пурăнăçлас тесе пулмала, кантăрăк Тирольре немĕç халăхне нации ĕнтĕчен пуçмăрлакан Муссолинине Гитлĕр йăпăлтатса пуранать. Пурте пĕлеççĕ, „наципе пĕрлех" сăмахĕ çинчен илемлĕ сăмахсем калаппине Гитлер Йĕвропăри государствăсен чикки-сене вăйпа пуçмăрласах вакласа пĕтерме хатĕрленнине витсе тăрать, çакăншăн ăна Англири консерватăрсем тата вĕсен Франципи тусĕсем ырласçĕ.

„Наципе пĕрлехе" çавăн пек майпа пурăнăç кĕртни тĕнчене ăç та илсе пыма пултарнине тавçăрса илеĕр. Чехословаки республикĕн пайе ӳсса тăракан Судет облăçĕнче пайăн мĕçе нимĕç тата мĕçе чехословак пурăннине шутласçĕ пулсан, вара ырăн çавăн пек шăтăу сем ырăкпине çăмăлланах тухса тăма пултараççĕ, вăл шăтусем Англине Франципи влаçа йĕртсе пыракан çынсемшĕн лайăхах пулмĕç Сăмахран, çакăн пек шăту та интересла: Индире англичансем мĕçе процент пурăнăçĕ, Индо-Китайра ĕç Мароккора французсем мĕçе процент пурăнăçĕ т. ыт. Лайăх пĕлетпĕр, çав процент питех те пысăк мар. Пурте пĕлеççĕ, Англине пăхăса тăракан Палести-нăра англичансем пĕчченшĕн çеç шутланăçĕ. Пĕтĕм тĕнчери договăрсене пăхмасăрах, Индине Бри-тани империнчен, Индо-Китайа—Франципе т. ыт. татса илесси çинчен шăту кăларса тăвăртан, мĕнле пулаî вара? Англине Франципи влаçа ĕçртсе пыракан çынсем çакăн пек вымăçсем патне пыма хатĕрехӳссе кайаски патне илсе пырат. Каварлашу хакĕ кашни хутĕнчех ӳсет. Халĕ ĕнтĕ çавăн пек хаклăл —Германи хăйĕн территорине кăнтăр-хĕвелтухăç йĕннеле сарса пыма çĕрте, Гитлĕрăн йăт сĕршывсене туртса илес тĕлĕшпе тунă малашнеки планĕсене пурнăçа кĕртнĕ çĕрте чăрмав вырăнĕнче шутланакан государствăва никама пăхăнмасăр пурăнассине пĕтерсе ӳрсе, ăна пайăн-пайăн валеçесси пулса тăрать. Çакăн пек лару-тăрура саккунлă шăту сиксе тухмасăр тăма та пултарăмаçт: ăçта кайса кĕчĕç пĕтĕм тенчери договăрсем тата вĕсем мĕн ҫак тăрассĕç, пĕтĕм тĕнчери пăхăнăçлă хăй пур-и йĕ вăл „хут таткисем" купи пулса тăчĕ? 1914 çулта, Кайзер çăресем, Парижне Лондăна хăратсă, „рейтралле" Бельгине лавпă пек кĕрсе кайсан „иккĕмĕш империи" канцелярĕ Бетман-Гольвег пĕтĕм тĕнчери правăна çавăн пек „хут таткисен" куçĕн тесе калаçă.

„Демократиле" державăсем йĕнчен фашисла вăрă-ҫураха хавхалантарса пынине пула, пĕтĕм тĕнчери правăна пăхăнса тăрасси сайра хутра çеç пулакан йăпала пулса тăрать, пĕтĕм тĕнчери обйазательствасене пăсни—штăрах та штăврах правилăна кĕрсе пырать. Пĕчĕк государствăсен, Аветрине Чехословаки примерĕсене хăйсен кусĕсемпех курса, хăйсене фашисла захватчиккем тапăнассинчен сыхлас тĕлĕшпе Англине Франци панă сăмахсене сахалрах та сахалрах ĕненеççĕ.

Чехословакине хирĕç поход тунă çĕре Польшăри влаçа йĕртсе пыракансем активлăн хутшăнаççĕ. Гитлĕрăн Судет облăçне туртса илес планĕсене, Чехословакине тытăкăн-тытăкăн валеçес планĕсене, пĕтĕм тĕнчери договăрсене тепĕнпех пĕтерсе хурас планĕсене Польшăри реакцилĕ пичет сухрашнăн пулăшать. Судет нимĕçĕсен тата Чехословакири ытти вак халăхсен правĕвисем çинчен сухрашса, Польшăри реакцилĕ пичет Гитлĕр майлă йурлать. Çав вăхăтрах, Польша государственăлла Украинăна Белоруссипи облăçĕсенче миçе польак пурăннине шутласа пăхсан, çавăн пек шутласа пăхнин резуйтачĕ те нарăс пулмĕ.

Совет Сойузĕ — пĕтĕм тĕнчери мир ĕçне, пĕтĕм тĕнчери правăна хăрушăсăрлăх ĕçе çирĕп те вĕçне çитийех хӳтлекен пĕртеннер сĕршыв. Хăйĕн тирриторийĕнче кирек мĕнле чуралăха та пĕтерсе хунă пирĕн сĕршыв кирек мĕнле нацилĕ тата колонилĕ чуралаватрассине те татăкăлнах хирĕç пырат. Пĕр-пĕр колоюире, пĕр-пĕр пăхăнса тăракан государствăра мĕнле империалисла тискер-кайăк хуçалăнса пурăнни çине Совет Сойузĕ йăпăлăн пăхат, мĕншĕн тесен, вăл Германи ĕç Англи тискер капăкесем хушшинче нимĕнле уйрăмлăх та сукмăк çукрĕ. Анчах, çак шăтусем хĕвелăнăç Йĕвропăри „демократиле" государствăсемшĕн пурнăçех пулма пултараймаççĕ. Чехословаки тĕлĕшпе вăрă-ҫураха ĕç тунине килĕçсе, çав вăрă-ҫураха ĕçе пиллесе, Англине Франци вут кăварпа выльăççĕ, мĕншĕн тесен вĕсен умне „демократиле" государствăсене пăхăнса тăракан Азисе Африкăри хăшпĕр „обйазсем" тĕлĕшпе ырăн çав мăтусенех кăларса тăратма пултараççĕ.

(„Правда" умăтăн, сентябĕрĕн 21-мĕш).

Нурăсри педучилишчăра

1937—38 вĕренӳ çулĕнче Нурăсри (Вăрнар р-нĕ) педучилишчăра вĕренӳне воспитани ĕçĕ ытла та начăр пулвă. Кĕркунне-ҫи пĕлӳ тĕрĕслеве хăваринсем, пĕр класах иккĕмĕш çула йулинсем нумай пулнă. Ĕç çав тери начар пулни пĕтĕмпех преподавательсенчен тата директорăран — Олангайĕвран килнĕ. Вĕсем ачисене ситĕлекĕ пĕлӳ парассишĕн тăрăшса ĕçлемен.

Педучилишчăра кăçалхи çул ĕç йăлтах урăхла тăрать. Педучилищ вĕренӳ çулне чылай пысăк ĕçсем тунипе кĕтсе илчĕ.

Вĕренӳ пахалăхне хăнăртас майпа, кашни вĕренекен пĕр-пĕринне социалисчăлă ăмăртăва хутшăнчĕç. Кашни кун политинформаци пулать. Политинформаци иртерме комсомолĕ-ҫулăçĕсене сăрĕлтернĕ. Классенче стена хаçачĕсем йĕркеле тухса тăраççĕ.

В. Арçентьĕв.

Лигă наци пленумĕнче

ЖЕНЕВА, сентябĕрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Пайан Лига наци пленумĕн выҫлăмĕш комиссийĕ ларăвĕнче (хĕрлăшаллăнассине чакарса пырас ыйтăусем тăрах) граждăнла халăхсем сине сывлăшран бомбăсем парахас ыйтăва малалла сӳтсе-явнă. Çак ыйту тăрăх Испани делегачĕ Аскарате, Британи правительствин Испанире çавнашкал бомбăсем парахнисене тĕрĕслеме çар специалисĕсенчен туна комиссии опычĕне усă курма сенне. Ун вырăнне Британи делегачĕ Уоллес—йăтарлаca туна технически комиссине „сывлăшпи вăрçăн правилисем" йăтлă кодекс хатĕрлесе пама хушма сенне, вăл кодекс тăрăх граждăнла халăх сине сывлăшран бомбăсем парахасси секкунсăр ĕç пулмалла. Уоллес çапла каланипе Киссен (Франци) тата Патин (Голланди) килешне. Веллингтон Ку (Китаи) Испани сĕнĕвепе килешсе, пур государствăсем те Японине çар самолăчĕсем тата горăчи парса тăрассине чарса лартма ыйтнă. Испани сĕнĕвепе çавăн пекех Нерво та (Мексика) килешне. Пленума тăратма килешӳлĕ сенӳ хатĕрлеме, Великобритани, Франци, Китай, Испани тата Греци представителĕсенчен подкомиссии туна.

Англи кабинечĕн ларăвĕ

ЛОНДĂН, сентябĕрĕн 21-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, пайан Англи кабинечĕн ларăвĕ пулса иртнĕ, унта халăхи вăхăтри тĕнчери лару-тăру çинчен сӳтсе-явнă.

Ыран иртнине Чемберлен Берлина вĕссе кайăт. Бердинра вăл пĕр ик-виç кун хушши пуранмала. Чемберленпа перле Англин йăут çĕршыв ĕçĕсен министерствин права ыйтăвĕсем тĕлĕшпе ĕçлекен советникĕ Виҫăам Малкин каймала.

Пайан каçхине Чемберлена король йышăннă. Ун хыçăн Чемберлен Англи лейборисĕсен лидерĕсемпе—Ттлипе тата Гринбудпа калаçнă.

„Вячеслав Молотов" пăрçĕмрене тăвакансен çитĕнĕвĕ

ЛЕНИНГРАД, сентябĕрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Орджоникидзе йăчĕпе тăракан савăтра, Андрейĕв йăлтăн бригадинчи чи лайăх сборщиксен пуçăраввĕпе, Октябрь уйăвĕ уменки социалисăмлă ăмăрту анлăн сарăлса пырат. „Вячеслав Молотов" йăтлă çав тери вăйлă икĕмĕш пăрçăмрене туна сĕрте—халиччен пулман производствăла çĕкленӳ. Терлĕрен специалăнаçпа ĕçлекен рабочисем хăйсем ушшиниче мала тухассишĕн кĕрешеççĕ.

Ăмăртура малти вырăна Андрейĕв тата Волокин йăлтăшсен бригадисенчи сборщик-стахановецсем йышăнаççĕ. Вĕсем кашни кунах икшер-виçшер нормă тултараççĕ.

Хроникă

ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕ А. П. Гагарин йăлтăша ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕ çумĕнчи вслă шкул ĕçĕсен Пĕтĕм Сойузри комитечĕн председателĕпе замещительĕ пулма çирĕплетнĕ. (ТАСС).

Суйлавçăсен наказне пурнăçламан

Çĕрпӳ хула советне суйланă чухне суйлавçăсем мунчăтума наказ парса хăварманччĕ.

Хула совечĕ ку наказа хăҫ те пурнăçламан. Хулара педагогика училищи, фельдшĕрсен шкулĕ, йăлхуçалăх техникумĕ, ăтăм шкул, тӳме савăчĕ тата ытти организацисем те пур. Вĕсенче темиçе çĕр çын вĕренет, ĕçлет. Вĕсене темиçе çĕр кирлĕ.

Хулари ĕççыннисем хула совечĕн коммуналлă хуçалăх пайне мунча тума хушăççĕ.

Г. Шумилăв.

Пĕр нус та пухман

Шăмăршă районĕнче укçа-тенкĕ пухас тĕлĕшпе лайăх ĕçлекен йăлсовечĕсем чылай. Микшин йăлсовечĕ çентябрĕн 10-мĕшне виççĕмĕш квартăл планне 98,8 процент тултарна. Налог агенчĕ Воронцов йăлтăш пĕрмайăх активпа, унăн секци членĕсемпе пĕрлĕ ĕçлет. Йăлсовечĕ те налог агентне ĕçре пулăшса пырат. Çапла ĕçленине пула „Космовский" колхозра займа 2.240 тенкĕ, „Заря свободы" колхозра 1085 тенкелĕх сыранса 610 тенкĕ, „Маяк революции"—1,900 тенкелĕх сыранса 1000 тенкĕ укçа тӳленĕ.

Анат Чаткас йăлсоветĕнчи „Триер" колхозра займ укçине пĕтĕмпех тӳлесе татнă.

Анчах та Шăмăршă районĕ укçа-тенкĕ пухас плана квартăлтан квартăла тултарса пыраймасăр-ха. Ĕçе организацилеме пĕлменнинне пула, район виççĕмĕш квартăлта та кайа йăлса пырат. Çĕнĕ Чукал, Кивĕ Чукал, Патирек, Пачăрла Пашĕел, Васан йăлсовечĕсенче укçа пухассине пĕтĕмпех налог агенчĕсем сине шанă. Йăлсовечĕсем ку ĕçрен уйăрăлса кайнă. Финанс секцисем хут çинче çеç шутланса тăраççĕ.

Уйрăмăнах ирĕклĕ тӳлевсем йенĕпе укçа начар пуханат. Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх займ укçи пухас плана 16,6 процент çеç тултарнă. Патирек, Васан, Çĕнĕ Чукал, Кивĕ Чукал йăлсовечĕсенчи займ уполномоченнийĕсем займ укçи пухассине пачах та ĕçлемеçĕç. Ку йăлсоветсенче йăлашки вунă кун хушшинче займ укçи пĕр пус та пухман.

М. Иванов.

Вутă хатĕрлессине манмала мар

Трак районĕнчи чылай шкулсем пайăнки кунченевех вутăсăр лараççĕ. Хĕллехи каникулчен хутмалăх вутă хатĕрленисем районĕнпе те 7—8 шкултан ытла мар.

Хĕллене хатĕрленесси сине сутăç пайĕ çителĕклĕн çăвăрăнса пăхмасăр. Шкулсен заведуйăвшийĕсем тата директăрĕсем те ку тĕлĕшпе нимех те тумаççĕ. Вĕсенчен хăшĕпĕрисем: „Акă, чукунçун пулат, пуйăспах кӳрсе парĕç", тесе лăпланса лараççĕ.

Хусакасси тата Вутлан шкулĕсенче вутă ыыр вĕртмелĕх те çук. Ачасем чĕлĕ ыыр ĕçеççĕ.

Трак районĕнчи сутăç пайĕн хĕллене хатĕрленес ĕçе хăвăртлатмала.

Вас. Ива ншков.

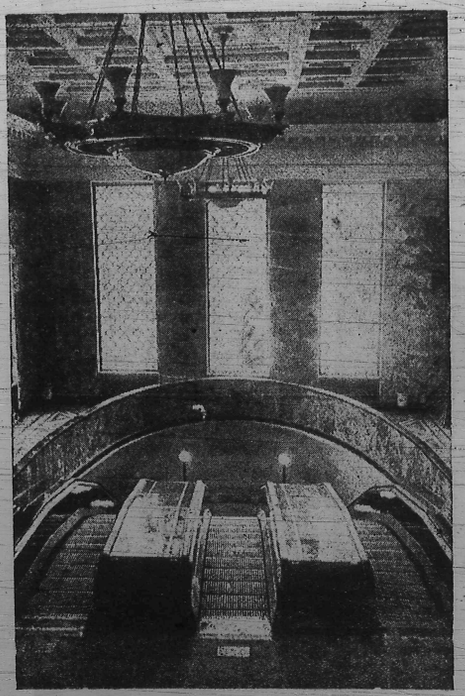

Мускаври Л. М. Каганович йăчĕпе тăракан метрополитенăн Горький радиусĕ

ӲКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: „Белорусская" станцин эксплуатăрлă залĕ.

Б. Игнатович фото-ӳкерчĔкĕ (Союзфото).

Иван Ивник

Çирĕм ултта

Кăн-кăвак ларман ун чух çирен,
Йӳрланман пахчаçă-шăпăк шукăль:
Тертлĕ вăхăт урлă кунсерен,
Вăхăт пулнă тамăкран та шуха.
Типĕ çил хăйрана хăйăра.
Тинĕсре хумсем шавланă урлă...
Тен вĕсем кунта кăшт кайăрах
Йӳн шăрши пăсланассине туйнă.
Пуш хирте кĕрмасĕ пит тискер,
Ку сĕм кас пулса тискер тата та,
Красноводск пăлханнă сĕрпĕхе,
Вăл пăлханнă вăрттăн, ниме сассăр.
Унтан кайнă кĕçĕр ĕмĕрнех
Вĕри йунăл 26 паттăр.

Ешелон васкаç. Васкаç питрех.
Ак, йулашки çухрăм, 207 ..
Джонсон йăнă чунилли отрет,
Ку тĕле вăл кĕтсе пынă пит те...
Çирĕм ултă паттăр çаканта
Акăлчан пăшалĕнчен тĕп пулнă.
Çавăнпа çак çухрăм, çавăнпа
Пайан кун та курăнат-çке йунăлăн.
Кун-çулсем чупаççĕ васкасах,
Вăхăта мĕн, унăн ĕçĕ йăнтă.
Анчах çак йун ĕмне сĕм кăçа
Манас çук етемлĕх нихăçан та.
Çирĕм ултă лулĕ чĕрере,
Ăна ĕмĕр мынĕ ĕç тĕнчийĕ.
Йăнăра ес, йурă, вирлĕрех,
Ес çӳре çĕр çийĕн, тинĕс çийĕн!

Художествăлă пултарулăх кружокĕсем

Шупашкарти стройкăра художествăлă пултарулăх кружокĕсем ĕçлеме пуçларĕç.

Стоҫаров куçтработник тăрăшнипе чăваш драмкружокĕ, вырăс драмкружокĕ тата хĕллехи оркестр организацилеме. Çак кунсенче чăваш драмкружокĕ Айзманăн „Çупçипе хупăлчи" комедине лартса пачĕ. Кураканссем кружок членĕсен пултарулăкине ырларĕç. Ку кружока охранник Дмитрийев й. йертси пырат. Кружокра пурĕ 31 çын.

Ситес кунсенче чăваш драмкружокĕ „Унта кунта" пĕесăна, вырăс драмкружокĕ „Маску долой" пĕесăна лартса пама хатĕрленеççĕ.

Ĕç хыçăн кашни каçах кружок членĕсем пухăнса репетицисем туса иртереççĕ. Хĕллехĕ оркестрăн пĕр байан, 3 гитарă, 2 мандолина, 3 балалайка тата ытти инструментсем те пур. Анчах ку инструментсем çителĕклĕ теме çук. Кашни çын ваҫҫăн инструмент кирлĕ, хаҫ вĕсем çителĕксĕр.

Художествăлă пултарулăх кружокĕсене республикăри халăх пултарулăх çурчĕ вырана кайса пĕесĕсемпе, париксемпе, гримсемпе тата ытти кирлĕ йăпаласемпе те пулăшса пырат.

Н. Амурцĕв.

Çулавăçри вулав çурчĕ

Çулавăçри (Елĕк р.) вулав çурчĕн пуçлахĕ И. Филиппăв йăлтăш хăйĕн уменчи задачăсене пурнăçлассишĕн тăрăшса ĕçлет. Хаçат-журнал çителĕклĕ çырăнса илнĕ. Хаҫ çеç библиотекă ваҫҫăн Филиппăв йăлтăш 135 тенкелĕх çĕнĕ илемлĕ литература кĕнекисем илчĕ.

Колхоз çамрăкĕсемпе колхозниксем пушă вăхăтра вулав çуртĕнче кĕнеке, хаçат-журналсем вулаçа, йе шашкă-шахмăтла выҫăса вăхăта савăнăçла та кулăтуралă иртереççĕ.

Филиппăв йăлтăш вулав çуртне пухăнă колхозниксемпе йединоличниксене ССР Сойузĕн Верховнăй Совечĕн Иккĕмĕш Çеççи йышăнă саккунсем çинчен ăнлантарса парат.

Анчах çтена хаçачĕ кăларас ĕç йăлса пырат.

Н. Йăжуткин.

Мотоциклет туйанаççĕ

Иртнĕ çулта Тутаркас районĕнче пĕр мотоциклет та пулмăн. Кăçал учреждениссенчен ПСК(б)П райкомĕ, Мосзаготторг мотоциклет туйанă. Нумай пулмасть Йункăри тулăлимар вăтам шкулта ĕçлекен Филиппăв учителĕ 3600 тенкĕ парса мотоциклет илчĕ.

Мотоциклет илме колхозниксем те заявкăсем парассĕ.

М. Исаĕв.

Йалти пекарҫă

ИЕТĔРНЕ. 1937 çулта Пăлтай йăлповĕ çумĕнче пекарҫă çурĕç. Малтанхи вăхăтра пекарҫă начар ĕçлетчĕ: пекăрсем çăкăрсене йăланах тăм пек тачка пĕçеретчĕç.

Йулашки вăхăтра пекарҫă пит аван ĕçлеке пулчĕ. Çăкăр пахалăкĕ аван. В. Пчелкинпа Е. Васильйăн пекăрсем талăкра 4—5 камака çăкăр пĕçерсе калараççĕ, нормăна 150 процент таран тултараççĕ.

И. Чиндыков.

Ответлă редактăр Н. М. ÇЕМЕНĂВ.

ЧĂВАШ АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариатне
аслă бухгалтĕр, бухгалтĕр, экономист-финансист, машинисткăсем
КИРЛĔ
Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕн ĕçĕсене пăхаканĕнчен ыйтса пĕлмелле

ЧĂВАШСЕН Коммунисла йăлхуçалăх аслă шкулне
МАШИНИСТКĂ КИРЛĔ
Адрес: улица Ленинградская, д. № 3.
РЕКТОРАТ.

КОГИЗА
ПЛАТНИКСЕМ ВАСКАВЛĂ КИРЛĔ
Горький урамĕнчи 5-мĕш номĕрлĕ çуртра ыйтса пĕлмелле.

ШУПАШКАРТИ ВЕНДИСПАНСЕРĂН
çĕрлехи профилакторийĕ
(Поликлиникă киликартинче)
КАШНИ КАÇАХ
12 сехетрен пуçласа ирхине 6 сехетчен ĕçлет
4—4

СССР ФИНАНС ХАЛĂХ КОМИССАРИАЧĔН
ПĔТĔМ СОЙУЗРИ ЗАОЧНĂ ВĔРЕНМЕЛИ
ФИНАНСПА ЭКОНОМИКĂ ИНСТИТУЧĔ
вĕренме илесси çинчен пĕлтерет

Институтăн вĕренĕсе тухса государствăн экзаменĕсене панисем диплом тата стационарлă финанспа экономика институтĕсенчен тухнисем мĕнпур прависене илеççĕ.

Институтра тӳлевсĕрсен вĕрентеççĕ. Тăвата çул çурă вĕренмелле.

Института 17 çултан иртнисене, вăтам шкулран, техникумран, тата рабфакран вĕренсе тухнисене тата екстерн йĕркипе вăтам шкулран вĕренсе тухнине çинчен аттестат илнисене илеççĕ.

Института кĕрекенсем аслă шкулсене кĕмели йĕркессемпе килĕшӳлĕн испытани тытаççĕ.

Института кĕме ыйтса заявленисене институт директăрĕ йăчĕпе çак адреспа йăлмала: „Москва, центр, улица Куйбышева, 9, йе Казанский учебно-конторăвпăтпонный пункт, ул. К. Маркса, 43, 4-й этаж, комната № 61, К. Ф. Э. И. им. В. В. Куйбышева. Кунтах проспект, заявлени формине тата ытти справкăсене те ямле пулат.
3—1

КОЛХОЗСЕНЕ, СОВХОЗСЕНЕ,
Лашапа сӳркен транспорт организацисене,
КОЛХОЗНИКСЕМПЕ ЙЕДИНОЛИЧНИКСЕНЕ
ПĔЛСЕ ТĂМА
Çентябĕрĕн 15-мĕшĕнче
лашасен çилхисемпе хӳрисене касмали вăхăт пуçланчĕ
ЛАША ÇИЛХИПЕ ХӲРИ
ПРОМЫШЛЕННĂСПА ЭКСПĂРТШĂН
ХАКЛĂ ЧĔРГАВАР.
Лашасен çилхипе хӳрине касăр!

Каснă çилхене хӳре хĕллехе Сойуззаготкожа, потребительсен кооперацине (йалпо) тата Сойузутил организацисене парăр.

Союззаготкож

Денатурат наркăмăш, ăна ан ĕçĕр!

Денатурат наркăмăшлă çинрт, уй çинче наркăмăшлă йăпаласем — сывушшăн çу хăт хушши йе вăрахчен асапланаççĕ. нумай хутшăтнăрăн. Савăнăç та-ăна ĕçме йурăмаст. Денатурат çинче наркăмăш пурри. вăл çынăн организмне сывлăш пурнишĕн те палăл пултăр тесе, ăна темиçе тĕслĕ шурăммала туса калараççĕ.

Государствăна денатурата хуçалăх ĕçĕнче тата техникăра çунтарма кирлĕ йăпаласем вырăнне каларăт. Самăрăн: принуждсем чĕртме х. мт. те. Медицинăра врачсем унпала (операци тунă чух тата урăх ĕçре те) аласене, ӳт-тире дезинфекци тума усă курăççĕ.

Йулашки ик-виçĕ çул хушшинче денатурата çунтармали йăпала вырăнне ирĕклĕнех сутнине кура, ăна хăшпĕр çынсем ерех вырăнне ĕçни палăрчĕ.

Савăнăç та енĕ ку статьăвра тĕрлĕ спирт тавраш, уйрăмăнах денатурат ĕçни çынăн организмĕшĕн мĕн пек пысăк сийĕн кӳни çинчен чарăнса тăрасшăн. Ĕçке вĕрсе кайни, питĕ хăйăр ерексене йăлăнах ĕçни çынăн чĕрĕ клетчаткине сунтарни çинчен, варкăрăма вăйлăн чирлеттерни йе вăл чирсем çынна вĕлерме те пултарни çинчен ниукă-тавçăнах кăтартса памăн. Кăна епĕр ерех тавраш хăвăр ĕмĕр те пĕрреммĕн хутчен ĕçиĕ хыççăн икшер-виçшер пулмă пулатарăт. Врачсем хушшă тăрăх кун хушши йĕн пăтранса сĕрешеннем йе йăкă мĕнле йышши спиртăл йăпаласене: варкăрăма пулнинчен тата пыршăсем ыраттăр кефир, хумăс, виноградран туни ерехнинчен дейăх чухлаха кăмпа пултаратăпăр. сем, хура сăра. сайра хутра тата таса. Сакăн. хыççăн кашнийĕх мар пулни те, спирта (сывушшăн су сахал пулсан сес) шывпа хутăштарнине ĕçме пулат.

Ĕçмели спиртăл йăпаласем йуна питĕ хăвăрт саланаççĕ. Савăнпа та ерех тавраш ĕççен çын малтанах хăйне-хăй вĕсем-сĕр хăвасăлă пек туйат, „паттăрланат", мухтанма тытăнат. Хăш-пĕрисен апат çиĕс кнлни ӳсет. питĕ нумай калаçас килет. Кайăрахпа çын йĕркерени тухса кайăт, сапкаланма пуçлат, пĕр сăмахпа калаçан, кирек мĕнле ирĕсĕр ĕç тăвасси умĕнче те чарăнса тăмн пулат.

Çын мĕн чухлĕ ытларах ĕçнĕ, çавăн чухлĕ йăран кайса пырат. Мĕн пур нервăсен çистеми тата мĕн пур органсем ӳсĕрĕлсе çитсен вара ним туйăн сывăрса кайат.

Çак çулта асăннисем ĕçке йĕрни етем организмĕшĕн мĕн пек сийĕнипе кăтартса памăн çителĕклĕ, тесе шутлатăп. Савăн пек куллен тата нумай ĕçсе ӳсĕрени çынна питех те асапа тăратса хăварма пултарат. Ерех тавраш час-часах ĕçсе пурăнсан, çынăн организмĕ ĕçке хăйăхма пуçлат. Кашни ĕçмессерен çынтрăл йăпаласене ытларах ĕçсе килекен пулат. Мĕн чухлĕ ытларах ĕçетĕн, вĕсем çавăн чухлĕ организмшăн сийĕн кӳрсе, ăна тĕрлĕ чирсемпе кĕрешĕмни туса хурăççĕ. Кăна вăтартса парас тесен. вăрăма кайăкан хырăмăлăх катарĕпе, колитпа, пур тĕслĕ хырăмăлăх чирĕсемпе, невралгипе, чĕре чирĕпе тата мт. те чирлисене темĕн чухлĕ çынна илсе кăтартма пулат.

Спиртăл йăпаласене малтанах „апат анмалăк" тесе тата ытти „сăлтавсемпе" сăвăлăн сайра хутра çеç ĕçсе тăнн те кăпăркăна (чĕлĕм турăпи пек) питех те сиенлĕ йĕнлĕ йăпала ĕçке йĕрни патне илсе пымă пулăпăр.

Ерех ĕçни çынăн малтан пулнă чирĕсене те вăйлатса йăрат. Акă мĕншĕн ĕнтĕ спиртăл йăпаласем ĕçекен çынăн трахом йе урăх куç чирĕ пулсан вăл вăхăтăр суккăр пулат. Начартарах илтекен—илтми пулса ларат. чĕрепе йе ревматисăмпа чирленнисем—инвалид пулма йе вăхăтăр виляме пултараççĕ.

Венерикă чирĕпе чирленисем врач кăтартнă режимпа кулленех сывалса пырсан хăйĕсем чирĕсенчен часах хăтăлма пултараççĕ. Анчах ерех тавраш ĕççен çав кĕске вăхăтрах сывăтма май пур чирсем йăрăма, темиçе çул хушши чăсăлма пултараççĕ. Пе тата сывалмăçăр ĕмĕрлĕхе инвалид пулса йулатăн. Кун пек пулсан вара çынран ача-пăча çурăмли пулат.

Ерех ĕçни йру тĕлĕшпе те пысăк сийĕн кӳрет. Ĕçке йĕрнĕ çынсен ачисем имшер те начар çуралаççĕ, вĕсем часчăсах чирлеççĕ. Кунсăр пуçне тата ĕçке йĕрнĕ çынсен ачисем уйрăмăнах нумай вилеççĕ.

Денатуратлă спиртра çывушшăн çу текен наркăмăшлă йăпаласем нумай пулнине, вăл çынăн организмне мăнтă пур йышши ерексенчен те пысăкрах сийĕн кӳрет. Çывушшăн çу тĕп нерва çистемине пысăк сийĕн кӳме пултарат, уйрăмăнах куç нервисене сиенлеесе суккăр тăват.

Ĕçке йĕрсе кайнă çынна алкоголик, тесçĕ. Алкоголисăм авалхи пусмăрлă пурнăçран йулнă имеш. Çак сийенлĕ йăпала пирĕн хăйăртрах кăлласа тăкăçлăшĕн кĕрешмелле. Ана капиталисăмла обществăран йулнă мăнтă сийенле вăласемпе пĕрлех тĕп тумала.

Врач СТОЛЯРОВ.

„Чăваш Коммунисчĕ" сыраннă вăхăтра: пĕлтĕр уйăхĕн 1 ç. 30 пуҫ. 1 уйăхĕн 7 ç. 60 п. 1 уйăхĕн 15 ç. ултăшăнăн 30 тенкĕ. Подписăна сыхăну уйрăмăсем, писмоносăсем ыышăнаççĕ.

Ухранопочтовый Чувкнигомагаэт № 498

Гор. Чебоксары, типография № 1 заказ № 711, ф. 4. 84×64 с. л.